

Lagrådsremiss

Utländsk näringsverksamhet i Sverige

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 10 februari 2011

Maud Olofsson

Dan Sandberg
(Näringsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås vissa ändringar i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. i syfte att klargöra att bestämmelserna står i överensstämmelse med EU-rätten. Det ska anges tydligt att näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inte omfattas av krav på etablering genom filial. Kravet på att det utländska företags namn och nationalitet ska ingå i filialens firma tas bort. Kravet på att ha en s.k. särskild delgivningsmottagare utsedd och anmäld ändras till att gälla endast när filialens verkställande direktör är bosatt utanför EES. Ett förtydligande görs för att visa att kravet på skild bokföring gäller även när en verksamhet drivs utan föreståndare här i landet. Vissa justeringar görs för att lagen ska stå i bättre överensstämmelse med annan associationsrättslig lagstiftning. Vidare föreslås i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige att kravet på bosättning i Sverige för verkställande direktör tas bort.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige	11
3	Ärendet och dess beredning.....	12
4	Gällande rätt	12
4.1	Historik	12
4.2	Lagen om utländska filialer m.m.	13
5	Anpassning till EU-rätten	16
5.1	Överträdelseärendet mot Sverige	16
5.2	Övriga frågor.....	18
6	EU:s inre marknad	18
6.1	Inledning	18
6.1.1	Etableringsfrihet.....	18
6.1.2	Frihet att tillhandahålla tjänster.....	24
6.1.3	Tillåtna begränsningar.....	25
6.1.4	Etablering eller tjänst	26
7	Överväganden avseende lagförslag	27
7.1	Åtskillnad mellan etablering och tjänst samt valfrihet vid etablering.....	27
7.2	Krav på särskild delgivningsmottagare	29
7.3	Kravet på det utländska företags namn i filialens firma.....	30
7.4	Överklagande av beslut.....	31
7.5	Förenkling för företag m.m.	32
7.6	Fysiska personers bokföringsskyldighet	33
7.7	Verkställande direktör enligt lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige	34
8	Övriga frågor	35
8.1	Presumtionsregler för vad som utgör tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt	35
8.2	Krav på anmälningsskyldighet och kontaktperson.....	36
8.3	Behovet av företrädare med adress i Sverige	39
9	Ekonomiska och andra konsekvenser	40
10	Ikraftträdande m.m.	41
11	Författningskommentar.....	42
11.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	42

11.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige	48
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Utländsk näringsverksamhet i Sverige – En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU-perspektiv (SOU 2101:46).....	49
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	52
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser till betänkandet Utländsk näringsverksamhet i Sverige En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU-perspektiv (SOU 2010:46).....	61

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

dels att rubriken närmast före 24 § ska utgå,

dels att 2, 5, 5 a, 8–10, 15, 19, 26 och 27 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 2 a §, 21 a § och 21 b §, av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 24 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Annan verksamhet än genom filial”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Utländska företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför *Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet* (EES) ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Regeringen får för viss typ av verksamhet meddela föreskrifter om undantag från kravet på filial eller föreståndare, om iakttagande av detta krav inte bedöms nöd-

2 §¹

Ett utländskt företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial), om det inte etablerar sig i Sverige genom dotterföretag eller agentur.

Första stycket gäller inte i fråga om näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför EES ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

¹ Senaste lydelse 2009:1083.

vändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, medge undantag från kravet på filial eller föreståndare.

2 a §

Regeringen får för viss typ av näringsverksamhet meddela föreskrifter om undantag från krav på filial eller föreståndare, om iakttagande av kravet inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i ett enskilt fall besluta om undantag från krav på filial och föreståndare.

5 §

Det utländska företags verksamhet genom filial i Sverige skall drivas under firma, som innehåller företags namn med tillägg av ordet filial och som tydligt anger företags nationalitet.

Firman skall tydligt skilja sig från andra bestående firmor som förut införts i aktiebolagsregistret eller filialregistret. Firma för utländskt bankföretags filial skall dessutom innehålla ordet bank. För registrering av filials firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

Det utländska företags verksamhet genom filial i Sverige ska drivas under firma, som innehåller ordet filial.

Firman ska tydligt skilja sig från andra bestående firmor som tidigare införts i aktiebolagsregistret eller filialregistret. Firma för ett utländskt bankföretags filial ska dessutom innehålla ordet bank. För registrering av en filials firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

5 a §²

Filialens brev, fakturor och orderblanketter skall innehålla uppgift om det utländska företags rättsliga form och säte, det utländska register där företaget är registrerat, företags nummer i detta register samt filialens organi-

Filialens brev, fakturor, orderblanketter och webbplatser ska innehålla uppgift om det utländska företags rättsliga form och säte, det utländska register där företaget är registrerat, företags nummer i detta register samt filialens firma

² Senaste lydelse 1995:1558.

sationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. och det svenska register där filialen är registrerad. *Om filialen trätt i likvidation skall också detta anges.*

och organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. och det svenska register där filialen är registrerad.

Om det finns särskilda skäl, får registreringsmyndigheten tillåta att en filial inte lämnar uppgift om filialens firma på sina webbplatser. Ett sådant tillstånd ska begränsas till viss tid och får förenas med villkor.

8 §

Filialen *skall* stå under ledning av en verkställande direktör. Dessutom *kan* vice verkställande direktör utses.

Filialen *ska* stå under ledning av en verkställande direktör. Dessutom *får en eller flera* vice verkställande *direktörer* utses.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör gäller också vice verkställande direktör.

9 §³

Verkställande direktören *skall* vara bosatt inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer *för särskilt fall tillåter* annat. Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör.

Verkställande direktören *ska* vara bosatt inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer *i ett enskilt fall beslutar* annat. Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör.

Den som tecknar firman för ett utländskt bankföretags filial får inte vara underårig, försatt i konkurs, vara underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

10 §⁴

Verkställande direktören är ansvarig för filialens verksamhet. Det utländska företaget *skall* utfärda fullmakt för honom att i alla frågor, som rör verksamheten i Sverige, handla på det utländska

Verkställande direktören är ansvarig för filialens verksamhet. Det utländska företaget *ska* utfärda fullmakt för *henne eller* honom att i alla frågor, som rör verksamheten i Sverige, handla på det utländska

³ Senaste lydelse 1992:1243.

⁴ Senaste lydelse 1992:1243.

företagets vägnar samt mottaga stämning för det utländska företaget och själv eller genom annan tala och svara för detta.

Om verkställande direktören inte är bosatt *här i landet*, skall det utländska företaget bemyndiga och till registreringsmyndigheten anmäla en person som är bosatt i Sverige att på det utländska företags vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, *medge* undantag i fråga om fullmaktens innehåll för filial till utländskt bankföretag.

företagets vägnar samt mottaga stämning för det utländska företaget och själv eller genom annan tala och svara för detta.

Om verkställande direktören inte är bosatt *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet*, ska det utländska företaget bemyndiga och till registreringsmyndigheten anmäla en person som är bosatt i Sverige att på det utländska företags vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, *i ett enskilt fall besluta om* undantag i fråga om fullmaktens innehåll för filial till utländskt bankföretag.

15 §⁵

Den som utsetts till verkställande direktör enligt 8 § *skall* göra anmälan om filialen till Bolagsverket (registreringsmyndigheten), som för ett filialregister för registreringar enligt denna lag. Filialer till utländska bankföretag registreras dock i bankregistret enligt 13 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. När det i denna lag hänvisas till filialregistret *skall* hänvisningen beträffande filialer till utländska bankföretag i stället avse bankregistret.

Verkställande direktören *skall* också till registreringsmyndigheten snarast anmäla ändringar i de uppgifter som anmälts för registrering. Anmälan *skall* även göras, om det utländska företaget är föremål för ackord eller liknande förfarande.

Den som utsetts till verkställande direktör enligt 8 § *ska* göra anmälan om filialen till Bolagsverket (registreringsmyndigheten), som för ett filialregister för registreringar enligt denna lag. Filialer till utländska bankföretag registreras dock i bankregistret enligt 13 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. När det i denna lag hänvisas till filialregistret *ska* hänvisningen beträffande filialer till utländska bankföretag i stället avse bankregistret.

Verkställande direktören *ska* också till registreringsmyndigheten snarast anmäla ändringar i de uppgifter som anmälts för registrering. Anmälan *ska* även göras, om det utländska företaget är föremål för ackord eller liknande förfarande.

⁵ Senaste lydelse 2004:310.

Anmälan om ändring av huvudansvarig revisor i revisionsbolag samt ändrad postadress för revisor och särskild delgivningsmottagare får även göras av den som anmälan gäller.

Näringsverksamheten får påbörjas när anmälan enligt första stycket har skett.

19 §⁶

Om sådant förhållande som avses i 18 § 1 eller 2 inträder, *skall* verkställande direktören snarast anmäla detta till registreringsmyndigheten. Anmälan kan också göras av annan behörig ställföreträdare för det utländska företaget. Anmälan om likvidation *skall* innehålla uppgift om namn, personnummer och postadress för likvidator och om omfattningen av dennes behörighet.

Om sådant förhållande som avses i 18 § 1 eller 2 inträder, *ska* verkställande direktören snarast anmäla detta till registreringsmyndigheten. Anmälan kan också göras av annan behörig ställföreträdare för det utländska företaget *eller, när det utländska företaget har försatts i konkurs, av konkursförvaltaren.* Anmälan om likvidation *ska* innehålla uppgift om namn, personnummer och postadress för likvidator och om omfattningen av dennes behörighet.

I fall som avses i 18 § 3 kan anmälan göras av den vars rätt är beroende av att det finns någon med behörighet att företräda filialen och, i fall som avses i 18 § 4, av borgenären.

21 a §

Bolagsverket ska stryka en person som är verkställande direktör eller, i fråga om ett utländskt bankföretags filial, firmatecknare från filial- eller bankregistret om denna har

- 1. försatts i konkurs,*
- 2. fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller*
- 3. fått näringsförbud.*

Bolagsverket ska även stryka en person från filial- eller bankregistret om denna är

- 1. behörig att ta emot delgivning enligt 10 § andra stycket och har fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller*

⁶ Senaste lydelse 1995:1558.

2. om godkännandet eller auktorisationen för en revisor har upphört att gälla.

21 b §

Avregistrering enligt 21 a § ska ske omedelbart

1. vid beslut om konkurs,
2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud, eller

3. om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart.

I övrigt ska avregistrering ske när beslutet vunnit laga kraft.

26 §

Näringsverksamheten i Sverige skall ha en egen bokföring som är skild från verksamheten i utlandet.

Näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare ska ha en egen bokföring som är skild från verksamheten i utlandet.

27 §⁷

Beslut som avses i 16 § andra eller tredje stycket, 18 eller 20 §, 21 § andra stycket eller 30 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag i andra fall får överklagas på det sätt och i den ordning som regeringen bestämmer.

En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.
2. Bestämmelsen i 26 § i sin nya lydelse ska tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2011.
3. För en filial som är registrerad i filial- eller bankregistret vid tidpunkten för ikraftträdandet ska kravet på att ange filialens firma enligt 5 a § vara uppfyllt senast den 1 juli 2012.

⁷ Senaste lydelse 1995:88.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 10 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
10 §¹

Med filial avses i denna lag ett avdelningskontor med självständig förvaltning som en utländsk försäkringsgivare eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut etablerar i Sverige.

För verksamhet som drivs genom filial gäller, förutom bestämmelserna i denna lag, lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. *Den verkställande direktören för en filial skall dock vara bosatt i Sverige.*

För verksamhet som drivs genom filial gäller, förutom bestämmelserna i denna lag, lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

¹ Senaste lydelse 2005:1123.

3 Ärendet och dess beredning

Genom beslut den 21 december 2009 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att se över och i förekommande fall lämna förslag till sådana ändringar i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. och förordningen (1992:308) om utländska filialer m.m. som kunde behöva vidtas till följd av Europeiska kommissionens formella underrättelse av den 29 oktober 2009 SG-Greffe (2009)D/8277, ärendenummer 2007/4800. Utredarens uppdrag har således varit begränsat till att i huvudsak ta ställning till om kravet på att varje tjänsteleverantör som önskar utöva verksamhet i Sverige måste etablera sig genom filial och anmäla detta till registreringsmyndigheten innan verksamheten påbörjas och om kravet på att verksamheten uteslutande kan bedrivas under firma som innehåller företagsnamnet som används i etableringsstaten liksom om kravet på att utse en särskild delgivningsmottagare bosatt i Sverige och anmäla detta till registreringsmyndigheten är i överensstämmelse med EU-rätten. Vidare har utredaren haft att överväga om det är förenligt med EU-rätten att i filiallagstiftningen införa bestämmelser om krav på en representant med adress i Sverige med behörighet att företräda företaget eller näringsidkaren och företa de rättshandlingar som verksamheten i Sverige kräver (dir. 2009:120).

Utredningen, som antog namnet Filiallagsutredningen, lämnade i juni 2010 betänkandet Utländsk näringsverksamhet i Sverige – En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU-perspektiv (SOU 2010:46). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Näringsdepartementet (N2010/4944/MK).

Näringsdepartementet har i syfte att bredda beredningsunderlaget när det gäller fysiska personers bokföringsskyldighet (avsnitt 7.6) haft kontakt med Bokföringsnämnden och Far. De synpunkter som har lämnats finns tillgängliga i Näringsdepartementet (N2010/4944/MK).

4 Gällande rätt

4.1 Historik

Före Sveriges tillträde till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) fanns strikta regler för utländska näringsidkares etablering i Sverige. Anledningen till detta var att det fanns ett intresse av att förhindra ett alltför stort utländskt inflytande över Sveriges näringsliv och naturtillgångar. För att som utlänning få bedriva näringsverksamhet i Sverige uppställdes i stor utsträckning krav på näringstillstånd. Denna tillståndsreglering avvecklades under 1990-talets första år inför Sveriges inträde i EES.

I den nu gällande lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) ersattes kravet på näringstillstånd med ett registreringsförfarande. Alla utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska

medborgare som lämnar de i filiallagen och till den hörande förordningen (1992:308) om utländska filialer m.m. (filialförordningen) begärda uppgifterna blir registrerade och får bedriva näring i Sverige.

Lagen är anpassad till Rådets elfte direktiv 89/666/EEG av den 21 december 1989 om krav på offentlighet i filialer som har öppnats i en medlemsstat av vissa typer av bolag som lyder under lagstiftningen i en annan stat (EGT nr L 395, s. 36, svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 99, Celex 31988L0666) vilket innehåller regler som innebär att medlemsländerna är skyldiga att ställa krav på viss offentlighet beträffande filialer. Enligt direktivet ska handlingar och uppgifter som avser en filial vilken har öppnats i en medlemsstat av ett bolag som lyder under lagstiftningen i en annan medlemsstat och som omfattas av Rådets första direktiv 68/151/EEG av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen (EGT nr L 65, s. 8–12, svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 3, Celex 31968L0151) offentliggöras enligt lagstiftningen i den medlemsstat där filialen är belägen. Ett syfte med EU:s elfte bolagsdirektiv är att säkerställa att medlemsstaterna inte uppställer mer långtgående redovisningsregler för filialer som drivs av utländska bolag än för inhemska bolag. I ingressen till direktivet anges att bristen på samordning när det gäller reglering av filialer har lett till skillnader i skyddet för aktieägare och tredje man jämfört med de bolag som valt att driva sin verksamhet i medlemsstaten via dotterbolag. Dessa skillnader i medlemsstaternas lagstiftning skapar hinder för etableringsfriheten. Det anges vidare att, då en filials ekonomiska och sociala betydelse i vissa avseenden kan jämföras med ett dotterföretags finns det ett allmänt intresse av att uppgifter om bolaget offentliggörs där filialen är belägen.

4.2 Lagen om utländska filialer m.m.

Lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) reglerar utländsk näringsverksamhet i Sverige såväl när juridiska som fysiska personer står bakom verksamheten. I samband med lagens tillkomst framhölls att en strävan borde vara att i jämförbara avseenden ha samma regler för verksamhet i filialform som för verksamhet i aktiebolagsform (prop. 1991/92:88, s. 20).

Lagen innehåller dels regler om vilka krav som ställs på filialer och hur de ska registreras, dels regler om krav på föreståndare för utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare som bedriver näringsverksamhet i Sverige. Av förarbetena till lagen framgår att den syftar till att ge här i landet bedriven verksamhet en viss garanterad anknytning till Sverige och göra det möjligt för domstolar och myndigheter att vid behov kunna nå företag och enskilda näringsidkare eller utöva viss kontroll (prop. 1991/92:88, s. 20).

En filial utgör en del av det utländska företaget och är inte ett eget rättssubjekt. Filialen ska ha en egen bokföring skild från det utländska företaget. Ett utländskt bolag med en filial i Sverige blir skattskyldigt för inkomster som anknyter till filialens verksamhet i Sverige, under förut-

sättningen att filialen utgör ett fast driftställe. Särskilda regler finns i dubbelbeskattningsavtal, som i viss utsträckning ger det utländska bolaget rätt att i hemlandet räkna av den skatt det betalat i Sverige.

Ett syfte med filiallagstiftningen är att klargöra vilket utländskt företag som står bakom filialen. Det ställs bl.a. krav på att filialens företagsnamn ska innehålla uppgifter som synliggör det bakomliggande företaget och detta företags namn och rättsliga form ska synas i alla officiella dokument.

Anmälan av filial görs av den som utsetts till verkställande direktör till Bolagsverket som ansvarar för filialregistret. Syftet med registreringen är att kontrollera att formkraven i filiallagen är uppfyllda. Filialförordningen innehåller bestämmelser om vad anmälan ska innehålla och vilka handlingar som ska ges in. I det följande redogörs för filiallagstiftningens huvudsakliga delar.

Kravet på registrering av filial och företrädare

Filiallagen reglerar formerna för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare. För verksamhet som omfattas av lagen gäller även andra föreskrifter om näringsverksamhet i Sverige. Utländska företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial). För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför EES ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Kravet på firma

Det utländska företagets verksamhet genom filial i Sverige ska drivas under firma, som innehåller företagets namn med tillägg av ordet filial och som tydligt anger företagets nationalitet. Firman ska tydligt skilja sig från andra bestående firmor som förut införts i aktiebolagsregistret eller filialregistret. Firman för ett utländskt bankföretags filial ska dessutom innehålla ordet bank. För registrering av filials firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

Krav på särskild delgivningsmottagare

Filialen ska stå under ledning av en verkställande direktör. Dessutom kan vice verkställande direktör utses. Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör.

Om verkställande direktören inte är bosatt i landet, ska det utländska företaget bemyndiga och till registreringsmyndigheten anmäla en person som är bosatt i Sverige att på det utländska företagets vägnar ta emot delgivning (särskild delgivningsmottagare). Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Bokföring och revision

Filialen ska ha en egen bokföring, som är skild från det utländska företags bokföring i övrigt. Verkställande direktörens förvaltning och filialens räkenskaper ska granskas av auktoriserad eller godkänd revisor. Till revisor kan även utses ett registrerat revisionsbolag. Dessutom kan revisorssuppleant utses. Verkställande direktören ska se till att revisor utses och att denne inom tre månader efter räkenskapsårets slut för granskning får redovisningshandlingarna i original eller bestyrkt kopia.

Registrering

Den som utsetts till verkställande direktör ska göra anmälan om filialen till Bolagsverket, som för ett filialregister.

Verkställande direktören ska också till Bolagsverket snarast anmäla ändringar i de uppgifter som anmälts för registrering. Anmälan ska även göras, om det utländska företaget är föremål för ackord eller liknande förfarande. Näringsverksamheten får påbörjas när anmälan enligt första stycket har skett.

Närmare bestämmelser finns i filialförordningen där det bl.a. anges vilka uppgifter som ska lämnas till Bolagsverket.

Avregistrering av filialer

Avregistrering av filialen kan ske på initiativ av det utländska företaget, filialens verkställande direktör eller annan behörig ställföreträdare för det utländska företaget. Anmälan ges in till Bolagsverket. Avregistrering av företaget kan även ske om företaget är insolvent och en anmälan kan då göras av en borgenär.

Bolagsverket kan avregistrera filialen utan att en anmälan om avregistrering kommit in till verket. Detta kan ske om efterfrågade räkenskapshandlingar för filialen eller det utländska företaget inte skickats in till Bolagsverket för något av de två senaste räkenskapsåren, eller om det klarlagts att företaget eller filialen upphört med sin verksamhet eller om behörig verkställande direktör eller delgivningsmottagare inte finns och detta förhållande inte självmant föranlett en anmälan om avregistrering. Det krävs dock att Bolagsverket tar kontakt med det utländska företags ägare innan en avregistrering utan underliggande anmälan sker.

Överklagande

Beslut om registrering, avregistrering eller föreläggande kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vissa dispensfrågor överklagas dock till regeringen.

5 Anpassning till EU-rätten

5.1 Överträdelseärendet mot Sverige

Europeiska kommissionen har inlett ett överträdelseärende mot Sverige i anledning av att den anser att den svenska regleringen i viss utsträckning kan strida mot EU-rätten. I sin formella underrättelse har kommissionen redovisat bedömningarna under följande fem punkter.

1. Kravet på att en tjänsteleverantör från en annan medlemsstat ska etablera sig genom en filial i Sverige för att få utöva sin verksamhet här

Kommissionen hävdar att kravet på etablering genom filial i Sverige strider mot friheten att tillhandahålla tjänster. Den anför att kravet på att tjänsteleverantörerna ska ha ett fast driftsställe i form av en filial, om de inte särskilt begär och beviljas undantag, i praktiken gör det omöjligt för företag lagligen etablerade i andra medlemsstater att tillhandahålla sina tjänster i Sverige. Ett sådant krav kan bara upprätthållas om det är oundgängligt. Enligt kommissionen strider det svenska kravet sannolikt även mot etableringsfriheten, eftersom det kan begränsa näringsidkarens rätt att välja den rättsliga form som är lämpligast för dem för att utöva sin verksamhet.

I samband med genomförandet av tjänstedirektivet i svensk rätt har en ändring gjorts i 3 § filialförordningen som innebär att en tjänsteutövare som omfattas av tjänstedirektivet och som endast tillfälligt tillhandahåller tjänster i Sverige inte omfattas av något krav på att etablera sig genom filial. Kommissionen har välkomnat den ändringen men konstaterar samtidigt att framförda synpunkter inte är begränsade till tjänstedirektivets tillämpningsområde, utan avser samtliga tjänsteleverantörer som omfattas av fördraget.

2. Kravet på att utländska företag ska utöva sin verksamhet i Sverige under en firma som ska innehålla företagets namn i etableringsmedlemsstaten

Kommissionen hävdar att kravet att tjänsteleverantörer från andra medlemsstater som vill öppna filial i Sverige uteslutande ska bedriva verksamhet i landet under en firma som innehåller det namn som företaget har i sin etableringsmedlemsstat utgör en otillåten inskränkning enligt EUF-fördragets artikel 49. Bestämmelsen medför jämförd med kravet på att firman ska skilja sig från i Sverige redan registrerade firmamamn att det vid förväxlingsrisk kan bli faktiskt omöjligt för en tjänsteleverantör att bli registrerad och därigenom få utöva sin verksamhet genom filial i Sverige. Även om kravet skulle förestavas av hänsyn till tredjemansskyddet och härigenom vara motiverat, går det utöver vad som är nödvändigt.

3. Skyldigheten för en tjänsteleverantör att anmäla sin filial för registrering i registret över utländska filialer, innan verksamheten får påbörjas i Sverige

Kommissionen anser att skyldigheten för tjänsteleverantörer att ombesörja registrering innan verksamhet i Sverige inleds och de formaliteter som enligt 4–5 §§ förordningen (1992:308) om utländska filialer m.m. är förknippade därmed står i strid med fördragets bestämmelser både om friheten att tillhandahålla tjänster och om etableringsfriheten. Vad som gör begränsningen särskilt allvarig är enligt kommissionen att registreringen ingalunda är automatisk utan beroende, först av ett förvaltningsbeslut, som kan innebära avslag, och sedan av att registreringsförfarandet fullföljts. Först herefter kan tjänsteleverantören lagligen utöva sin verksamhet. Detta kan enligt kommissionen likställas med krav på förhandstillstånd, vilket framstår som oproportionerligt för tjänsteleverantörer som redan är etablerade i en medlemsstat och vill tillhandahålla tjänster tillfälligt i Sverige.

4. Skyldigheten för tjänsteleverantörer som är bosatta utomlands att utse en i Sverige bosatt företrädare med ansvar för den verksamhet som bedrivs här

Kommissionen anser skyldigheten för utomlands bosatta EU-medborgare som är tjänsteleverantörer att såsom förutsättning för verksamhet i Sverige utse en här bosatt företrädare strida mot EUF-fördragets artikel 56 om friheten att tillhandahålla tjänster, eftersom kravet kan hindra eller avskräcka tjänsteleverantörer som är lagligen etablerade i andra medlemsstater från att bedriva sin verksamhet i Sverige. Även om tvingande hänsyn skulle kunna motivera kravet, skulle detta med hänsyn till praxis inte stå i proportion till syftet, då det finns mindre ingripande sätt att komma i kontakt med företaget och utöva tillräcklig kontroll.

I samband med genomförandet av tjänstedirektivet i svensk rätt gjordes en ändring i 2 § filiallagen av innebörden att kravet på företrädare endast är tillämpligt när näringsidkaren är bosatt utanför EES. (jfr prop. 2008/09:187, s. 74f). Därmed torde kommissionens kritik i denna del vara tillgodosedd.

5. Skyldigheten för tjänsteleverantörer som är etablerade i andra medlemsstater och vars verkställande direktör inte är bosatt i Sverige att bemyndiga en i Sverige bosatt person som delgivningsmottagare

Kommissionen anser att kravet att en tjänsteutövare ska bemyndiga och för registrering anmäla en särskild delgivningsmottagare, om dess verkställande direktör inte är bosatt i Sverige utgör en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster enligt artikel 56 FEUF. Om reglerna skulle vara berättigade av tvingande hänsyn till allmänintresset ska de dessutom vara nödvändiga på grund av att det inte finns regler i etableringsmedlemsstaten som garanterar ett fullgott skydd av detta intresse och vara generellt tillämpliga. Tillämpningen av reglerna måste även vara väl ägnad att säkerställa syftet och får inte gå utöver vad som är nödvändigt. Kommissionen anser mot bakgrund av denna rättspraxis att

även om syftet med de svenska bestämmelserna skulle vara godtagbart, så är dessa inte lämpliga för sitt syfte och går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta. Det finns enligt kommissionen andra sätt att kommunicera snabbt och effektivt med berörda tjänsteutövare.

Den kritik som kommission riktat mot den svenska filiallagstiftningen får bedömas vara av sådan tyngd att en översyn måste göras i syfte att säkerställa lagstiftningens förenlighet med EU-rätten.

5.2 Övriga frågor

Vid genomförandet av tjänstedirektivet i svensk rätt (se prop. 2008/09:187) gjordes de två ovan beskrivna ändringarna i filiallagstiftningen. I anledning av dessa ändringar tydliggjordes att det kan finnas ett berättigat behov av att säkerställa att det finns en behörig representant på plats i Sverige för en utländsk näringsidkare, inte minst ur ett arbetsrättsligt perspektiv. I propositionen uppgav regeringen att frågan om representant behövde utredas och riksdagen uttalade att såväl utredning som beredning av dessa förslag borde ske skyndsamt (bet. 2009/10:NU6, s. 22). I betänkandet angavs också att riksdagen bedömde att det vore att föredra om det undantag från lagens tillämpningsområde som genomförts i filialförordningen framgent kom till uttryck i lagen. Mot bakgrund av vad som uttalats i betänkandet finns således också ett behov av en översyn.

Det finns vidare skäl att se över filiallagstiftningen i syfte att bringa den i bättre överensstämmelse med det övriga associationsrättsliga regelverket, något som är viktigt inte minst ur perspektivet att förenkla för företagen då det blir lättare att starta och driva företag om regelverket i möjligaste mån är detsamma oaktat under vilken företagsform en näringsidkare väljer att driva sin verksamhet.

6 EU:s inre marknad

6.1 Inledning

6.1.1 Etableringsfrihet

Med etableringsfrihet inom EU avses att egenföretagare och bolag i en av EU:s medlemsstater har rätt att starta och utöva verksamhet i en annan medlemsstat. I artikel 49 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt (EUF-fördraget) anges att:

Inom ramen för nedanstående bestämmelser ska inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium förbjudas. Detta förbud ska även omfatta inskränkningar för medborgare i en medlemsstat som är etablerad i någon medlemsstat att upprätta kontor, filialer eller dotterbolag.

Etableringsfriheten ska innefatta rätt att starta och utöva verksamhet som egenföretagare samt rätt att bilda och driva företag, särskilt bolag som de

definieras i artikel 54 andra stycket, på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare, om inte annat följer av bestämmelserna i kapitlet om kapital.

Etableringsfriheten enligt artiklarna 49–55 i EUF-fördraget gäller för juridiska personer, dvs. bolag som har bildats i överensstämmelse med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom unionen (artikel 54) och för fysiska personer som är medborgare i en medlemsstat i EU. Ett bolag kan vara etablerat i flera medlemsstater. Enligt artikel 49 ska bolaget kunna upprätta kontor, filialer eller dotterbolag i annan medlemsstat. Motsvarande rätt har även fysiska personer. Utövare av fria yrken kan etablera sig i en annan medlemsstat genom att där upprätta ”ett andra näringsställe”. EU-domstolen har understrukit att det ska stå de ekonomiska aktörerna fritt att välja den juridiska form som är lämplig för att bedriva deras verksamhet i en annan medlemsstat. Enligt rättspraxis får således inte en medlemsstat ställa krav på vilken etableringsform som ska användas.

Med ”bolag” förstås enligt artikel 54 i EUF-fördraget bolag enligt civil- eller handelslagstiftning, inbegripet kooperativa sammanslutningar samt andra offentligrättsliga eller privaträttsliga juridiska personer. Undantagna är sådana som inte drivs i vinstsyfte. Av rättspraxis framgår emellertid att även bolag som inte är vinstdrivande kan omfattas av fördragets bestämmelser om etableringsrätt. För bolagen är det platsen för sätet, huvudkontoret eller den huvudsakliga verksamheten som tjänar till vägledning till att fastställa deras anknytning till en stats rättsordning. För fysiska personer är nationaliteten avgörande.

Begreppet etablering är ett mycket vittomfattande begrepp. Det innebär en möjlighet för företag och medborgare i EU att stadigvarande och kontinuerligt delta i det ekonomiska livet i en annan medlemsstat än ursprungsstaten och dra fördel av detta. På så sätt främjar etableringsfriheten det ekonomiska och sociala utbytet inom EU.

Förbudet mot inskränkningar i etableringsrätten kan röra alla krav som hör samman med att en tjänsteleverantör etablerar sig, oavsett om de gäller på nationell, regional eller lokal nivå. Det gäller också regler som har antagits av yrkesorganisationer och andra yrkessammanslutningar. I detta inbegrips även organisationer när de utöver sitt rättsliga oberoende kollektivt reglerar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet.

Kravet på nationell behandling

Artikel 49 i EUF-fördraget har direkt effekt. Bestämmelsen kan åberopas direkt av enskilda inför nationella myndigheter och domstolar. I målet *Reyners*¹ påpekade domstolen att det följer av artikel 49 att etableringsrätten innefattar rätt att starta och utöva verksamhet som egenföretagare ”på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare”. Den framhöll att denna princip om nationell behandling utgör en av EU-samarbetets grundläggande rättsregler.

¹ Mål 2/74, *Reyners*.

Någon allmän och ovillkorlig rätt till etablering i ett annat medlemsland finns inte. Avgörande är i stället att det ska råda likhet i etableringsförutsättningar för landets egna medborgare samt juridiska personer och motsvarande rättssubjekt från andra medlemsstater. En person eller ett företag som etablerar sig i en medlemsstat underkastar sig därmed som utgångspunkt hela etableringslandets regelverk, t.ex. i fråga om skatterätt och arbetsrätt, vilket inte är fallet vid tillfälligt tillhandahållande av tjänster.

Direkt och indirekt diskriminering

När ett företag har etablerat sig genom dotterbolag eller upprättat filial, agentur eller kontor i en annan medlemsstat har det samma rättigheter och skyldigheter, förmåner och sociala fördelar som de i medlemsstaten hemmahörande företagen har. Reglerna om likabehandling – och därmed kravet på nationell behandling – förbjuder inte endast öppen diskriminering på grund av nationalitet, eller säte när det gäller bolag, utan även varje form av dold diskriminering som genom tillämpning av andra särskiljande kriterier faktiskt leder till samma resultat.

Nationella bestämmelser som innebär en direkt diskriminering, dvs. öppen oförmånlig särbehandling, av unionsmedborgare eller företag som har sitt säte i en annan medlemsstat kan anses förenliga med fördraget men bara när det finns stöd i en uttrycklig undantagsbestämmelse i fördraget. Sådana bestämmelser finns i artikel 53 EUF-fördraget vilken tillåter begränsningar av hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Med indirekt diskriminering avses att bolag eller egenföretagare från andra medlemsstater utan att öppet särbehandlas ändå försätts i en situation som faktiskt eller rättsligt är mindre gynnsam än den situation som råder för nationella bolag eller egenföretagare. Varje åtgärd som innebär att utövandet av etableringsrätten förbjuds, hindras eller blir mindre attraktiv är att anse som ett etableringshinder. I dessa fall är det alltså fråga om en inskränkning i etableringsrätten som strider mot artikel 49 EUF-fördraget även om nationella bestämmelser tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Sådana nationella bestämmelser är bara tillåtna om de kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, är ägnade att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas genom dem och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning.

Etableringsfriheten rör inte endast rätten för företag eller personer från andra medlemsstater att etablera sig i en berörd medlemsstat, utan innefattar en allmän rätt för europeiska företag och personer att fritt etablera sig i andra medlemsstater än den egna. Etableringsfriheten gäller så att säga i båda riktningarna. Etableringsrätten innefattar även rätten för företag och personer i en viss medlemsstat att flytta verksamhet till en annan medlemsstat.

Full etablering och sekundär etablering

Inom EU-rätten skiljer man mellan full etablering och sekundär etablering. Full etablering innebär nyetablering eller fullständig överflyttning

av en helt fristående rörelse (t.ex. en läkarpraktik) från ett land till ett annat. Sekundäretablering innebär att en juridisk person upprättar dotterbolag, filialer, agenturer eller liknande i ett annat land. För juridiska personers del gäller alltid att de ska ha ett faktiskt och varaktigt samband med ekonomin i en medlemsstat. En formell, laglig företags-etablering i vilket EU-land som helst utgör tillräcklig anknytning, oavsett t.ex. grundarens faktiska hemvist eller den faktiska basen för verksamhetens senare utövande.

Flyttning av företag

Full etablering innebär alltså förflyttning av verksamhet mellan medlemsstaterna. I det mycket uppmärksammade avgörandet *Daily Mail*², konstaterade EU-domstolen att även om bestämmelserna om etableringsrätt enligt deras ordalydelse syftar till att säkerställa nationell behandling i värdmedlemslandet, så utgör de samtidigt förbud mot att ursprungslandet hindrar någon av sina medborgare eller något bolag som bildats i överensstämmelse med dess lagstiftning och i övrigt motsvarar definitionen i nuvarande artikel 54 i EUF-fördraget från att etablera sig i en annan medlemsstat. De rättigheter som garanteras genom nuvarande artikel 49 EUF-fördraget och följande artiklar skulle förlora sin betydelse om ursprungslandet kunde förbjuda företag att flytta för att etablera sig i en annan medlemsstat.

Medlemsstaterna får alltså inte hindra bolag från att flytta, men det innebär inte att villkor inte kan ställas vid flyttningen. När det gäller vilka krav som ställs för att ett visst bolag ska anses hemmahörande i staten varierar medlemsstaternas nationella lagstiftning kraftigt. Vissa rättsordningar kräver inte bara att det stadgeenliga utan även att det verkliga sätet, dvs. bolagets huvudkontor, ska vara beläget på territoriet. Då förutsätter flyttning av huvudkontoret från det territoriet att bolaget upplöses med alla de bolags- och skatterättsliga konsekvenser som detta för med sig. Andra rättsordningar medger bolag att flytta sitt huvudkontor till utlandet, men kan, såsom den brittiska, föreskriva vissa restriktioner härför. Av artikel 54 EUF-fördraget framgår att bolagets säte, huvudkontor och huvudsakliga verksamhet kan användas som anknytningsfaktorer. Inget av de EU-rättsliga direktiven om samordning av lagstiftning på det bolagsrättsliga området rör förflyttning av säte. Mot denna bakgrund har EU-domstolen funnit att fördragets bestämmelser om etableringsfrihet inte kan tolkas så att de ger nationella bolag rätt att flytta sätet för bolagsledningen och huvudkontoret till en annan medlemsstat och samtidigt bibehålla ställningen som bolag i den medlemsstat enligt vars lagstiftning de har bildats.

Det finns även bolagsflyttningar där bolaget omkonstituerar sig under en annan medlemsstats rättsordning. Det ombildas då till en bolagsform som omfattas av den nationella rätten i den medlemsstat till vilken bolaget flyttas. EU-domstolen underströk att medlemsstaternas rätt att definiera den anknytning som krävs för att ett bolag ska anses ha bildats enligt dess nationella rätt och för att det sedan ska behålla denna status,

² Mål 81/87, *Daily Mail*.

inte medför att den nationella lagstiftningen om bildande och upplösning av bolag är undantagen från fördragets regler om etableringsfrihet. Därför kan en medlemsstat inte tvinga ett bolag till upplösning och likvidation och hindra det från att ombildas till ett bolag enligt den nationella rätten i den andra medlemsstaten, i den mån denna medger detta. Ett sådant hinder utgör en inskränkning av bolagets etableringsfrihet som är otillåten, såvida den inte kan rättfärdigas av tvingande hänsyn till allmänintresset.

Ett bolag kan också utnyttja sin rätt till etablering genom att delta i bildandet av ett bolag i en annan medlemsstat. I detta avseende garanterar EU-rätten bolaget nationell behandling med avseende på kapitalplacering i det nya bolaget. I vissa fall kan etableringsrätten och den fria rörligheten för kapital fungera som kompletterande rättigheter.

Tillåtna inskränkningar i etableringsrätten

Etableringsfriheten är inte absolut. Enligt artikel 51 EUF-fördraget undantas verksamhet som hos medlemsstaten, om än endast tillfälligt, är förenad med utövandet av offentlig makt. Enligt EU-domstolen avser begreppet offentlig makt endast särskilda verksamheter och inte hela yrkesgrupper. Artikeln har överlag tolkats snävt.

Såsom offentlig maktutövning definierats i EU-domstolens rättspraxis, sammanfaller företeelsen i stort med det svenska begreppet myndighetsutövning. Det går dock inte att sätta likhetstecken mellan de bägge begreppen, eftersom ”offentlig makt” i artikel 51 EUF-fördraget är en autonom EU-rättslig term vars innebörd också är beroende av EU-domstolens framtida rättspraxis.

EU-domstolen har slagit fast att artikel 51 EUF-fördraget inte omfattar verksamheter som är av en rent stödjande och förberedande karaktär i förhållande till utövandet av offentlig makt och inte heller verksamheter som har en rent teknisk karaktär, såsom programmering och drift av databehandlingssystem. Mot denna bakgrund har domstolen slagit fast att verksamhet som utövas av advokater, bevakningsföretag, auktoriserade ombud i försäkringsföretag samt verksamheter inom ramen för avtal som har samband med lokaler, tillbehör, anläggningar, underhåll, drift och förmedling av uppgifter som behövs för att genomföra ett lotteri, inte omfattas av undantaget.

Av artikel 52 EUF-fördraget framgår vidare att medlemsstaternas lagar och andra författningar får innehålla nationella bestämmelser som föreskriver särskild behandling av utländska medborgare när bestämmelserna grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Artikel 52 EUF-fördraget har tolkats snävt i rättspraxis.

För att begreppet allmän ordning ska kunna åberopas krävs att det föreligger ett verkligt och allvarligt hot mot samhällets grundläggande intressen. EU-domstolen har erkänt att vad som räknas som värden av grundläggande karaktär i ett samhälle kan variera från medlemsstat till medlemsstat. Däremot har den endast i ytterst få fall godkänt skäl som hänvisar till allmän ordning. EU-domstolen har inte godtagit hänvisningar till allmän ordning i fråga om nationell lagstiftning med krav på ett minimikapital hos vissa företag i syfte att skydda

fordringsägarna eller på att ledningen måste vara bosatt inom etableringsstaten så den kan delges besked om böter. Också i fråga om allmän säkerhet krävs för återopandet att det föreligger ett verkligt och allvarligt hot mot samhällets grundläggande intressen. EU-domstolen har godtagit bl.a. syftet att säkerställa tillgången på råolja och anför att denna är av ”vital betydelse för ett land, eftersom inte bara dess ekonomi utan framför allt dess institutioner, dess väsentliga offentliga verksamheter och till och med invånarnas överlevnad är beroende av den”. Den har också godtagit en medlemsstats syfte att förebygga allvarliga olyckor i hamnar. I en dom³ rörande förebyggandet av allvarliga kroppsskador på personer, där det hänvisades till begreppet allmän säkerhet, bekräftade EU-domstolen att syftet hör till samhällets grundläggande intressen. Samtidigt uttalade den att artikel 46 i EG-fördraget (nu artikel 52 i EUF-fördraget), i egenskap av undantag från en grundläggande princip i fördraget, ska tolkas restriktivt och endast kan återopas när det gäller ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen.

När det gäller hälsa har EU-domstolen ännu inte lämnat någon specifik definition. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (EUT L158, 30.4.2004, s. 77–123, Celex 32004L0038) förklaras emellertid begreppet folkhälsa på följande sätt:

De enda sjukdomar som kan motivera åtgärder som begränsar den fria rörligheten ska vara sjukdomar som kan vara epidemiska enligt Världshälsoorganisationens gällande bestämmelser samt andra smittsamma infektions- eller parasit-sjukdomar om de i den mottagande medlemsstaten omfattas av skyddsbestämmelser som gäller för de egna medborgarna.

Relevant rättspraxis bekräftar dock, på samma sätt som i fråga om övriga undantagsskäl att hänsyn till hälsa endast kan återopas när det gäller något verkligt och tillräckligt allvarligt hot. Begreppet folkhälsa har använts när medlemsstater har argumenterat med hänvisning till behovet av att ”upprätthålla en väl avvägd läkar- och sjukhusvård som är tillgänglig för alla” eller till ”befolkningens överlevnad” för att motivera vissa begränsningar med avseende på tillstånd för sjukhusvård i andra medlemsstater⁴. EU-domstolen hänvisade därvid allmänt till uttalanden rörande folkhälsan i tidigare rättspraxis, men godtog i det konkreta fallet utan någon särskild hänvisning till folkhälsan som sådan en motivering som var grundad på behovet av säkerhetsplanering.

Möjligheter för medlemsstaterna att upprätthålla inskränkningar i etableringsfriheten utöver fördragets undantag har utvecklats i EU-domstolens rättspraxis. I målet Thieffry⁵ fastställde domstolen att etableringsrätten kan begränsas av nationella bestämmelser under förutsättning att dessa är motiverade med hänsyn till ett allmänintresse. Enligt EU-domstolens praxis utgör bl.a. folkhälsan, konsumentskyddet, djurhälsan

³ Mål C-257/05, kommissionen mot Österrike.

⁴ Mål C-372/04, Watts.

⁵ Mål 71/76 Thieffry.

och skyddet av stadsmiljön sådana tvingande hänsyn till allmänintresset. De skäl som godtas enligt doktrinen om tvingande hänsyn till allmänintresset kan emellertid inte heller i detta sammanhang anges uttömmande, eftersom ytterligare undantag kan utvecklas i rättspraxis.

Enbart ett tvingande hänsyn till allmänintresset är dock inte tillräckligt för att medlemsstaterna ska tillåtas upprätthålla en begränsning i etableringsfriheten. Sammantaget krävs att fyra grundläggande förutsättningar är uppfyllda. Förutom att de nationella bestämmelserna ska vara motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset, ska de tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, vara ägnade att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas genom dem, och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning. Några exempel på hur EU-domstolen har behandlat undantagsmöjligheterna berörs i det följande.

Etablering och immaterialrätter

Immateriella ensamrätter kan naturligtvis lägga hinder i vägen för företag som vill etablera sig där ensamrätten gäller. I målet Coditel⁶ konstaterade sålunda EU-domstolen att en nationell bestämmelse, som bl.a. skyddar firmanamn mot förväxlingsrisk, missgynnar företag med säte i annan medlemsstat, där de rättsenligt använder ett firmanamn, vilka önskar utsträcka användningen av detta firmanamn utanför denna medlemsstat. Domstolen har emellertid funnit att en sådan inskränkning i etableringsfriheten motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset av skydd för industriell och kommersiell äganderätt. Skyddet mot förväxlingsrisk i sådana fall kan inte ifrågasättas på grundval av EU-rätten, eftersom det överensstämmer med firmaskyddets särskilda ändamål, som är att skydda innehavaren mot förväxlingsrisk.

6.1.2 Frihet att tillhandahålla tjänster

EU-rättens tjänstebegrepp är ett uppsamlingsbegrepp. I artikel 56 EUF-fördraget definieras tjänst som en prestation som normalt utförs mot ersättning i den utsträckning den inte faller in under någon av de övriga friheterna. En tjänsteutövare har rätt att resa in i ett land och där tillhandahålla sina tjänster. En tjänstemottagare har en motsvarande rätt att söka upp tjänsteutövaren. Tjänstens tillfälliga natur medför dock att varken tjänsteutövaren eller mottagaren har rätt att stanna kvar i landet där verksamheten utövas om verksamheten upphör (om utövaren blir arbetslös, arbetsoförmögen eller uppnår pensionsålder). Familjemedlemmar till såväl en utövare som mottagare av en tjänst omfattas emellertid också av rätten till fri rörlighet. Det kan uppmärksammas att turister anses vara tjänstemottagare och sålunda har en rätt att resa in och åtnjuta skydd mot särbehandling⁷.

⁶ Mål 62/79, Coditel.

⁷ Mål 186/87, Cowan.

Av EU-domstolens praxis följer att vid frågan om en viss verksamhet, särskilt verksamhet som är offentligt finansierad eller tillhandahålls av offentliga enheter, utgör en tjänst måste bedömningen göras från fall till fall mot bakgrund av respektive verksamhets utmärkande drag, särskilt hur de tillhandahålls, organiseras och finansieras i den berörda medlemsstaten. Kravet på att en tjänst i regel ska utföras mot ekonomisk ersättning torde tolkas generöst. Det bör läsas i överensstämmelse med artikel 57 EUF-fördraget där tjänster beskrivs som prestationer som normalt utförs mot ersättning, i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer. Begreppet tjänst är i fördraget ett vidsträckt begrepp som även innefattar tillfälliga uppdrag och prestationer av skilda slag. Med begreppet ”normalt” mot ekonomisk ersättning avses vad som är normalt för tjänster i allmänhet och inte vad som är normalt för en viss egenföretagare. Vidare måste tjänsten utövas av en egenföretagare. Det innebär att tjänsten måste tillhandahållas av en leverantör, fysisk eller juridisk person, som inte är bunden av ett anställningsavtal.⁸

6.1.3 Tillåtna begränsningar

Det följer av EU-domstolens rättspraxis att nationella åtgärder som utgör ett hinder för eller gör det mindre attraktivt att utöva en grundläggande frihet som garanteras i EUF-fördraget kan anses tillåtna om de motiveras av tvingande hänsyn till samhällsintresset, är ägnat att säkerställa det eftersträvade målet och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål. På samma sätt som i fråga om etablering finns det direkt i fördraget angivna undantag. Det är undantagsbestämmelserna för etablering som genom hänvisning blir tillämpliga även för tjänster (artikel 62 EUF-fördraget). Enligt artikel 51 EUF-fördraget undantas sålunda verksamhet som hos medlemsstaten, om än endast tillfälligt, är förenad med utövandet av offentlig makt. Av artikel 52 EUF-fördraget framgår att det är tillåtet att föreskriva en särskild behandling av utländska medborgare samt grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Artikel 51 och 52 har tolkats snävt i rättspraxis.

Därutöver har möjligheter för medlemsstaterna att upprätthålla inskränkningar i etableringsfriheten utvecklats i EU-domstolens rättspraxis. Det krävs dock precis som ifråga om etablering att de nationella bestämmelserna ska tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, är ägnade att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas genom dem och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning.⁹

Om syftet med nationella bestämmelser är att t.ex. skydda immateriella rättigheter kan de få medföra begränsningar av den fria rörligheten för tjänster, under förutsättning att de är ägnade att säkerställa förverkligandet av den angivna målsättningen och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå den. EU-domstolen har i tidigare omnämnda

⁸ Mål C-36/74, Walrave.

⁹ Mål C-19/92, Kraus och mål C-55/94, Gebhard.

Coditel uttalat att artikel 59 i EEG-fördraget (nu 56 EUF-fördraget), trots att den förbjuder inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster, inte omfattar begränsningar av utövandet av viss ekonomisk verksamhet som härrör från tillämpningen av nationell lagstiftning om skydd för immateriell äganderätt, utom när en sådan tillämpning utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Detta skulle vara fallet om denna tillämpning gjorde det möjligt för parterna i en upplåtelse av upphovsrätt att skapa konstgjorda hinder för ekonomiska förbindelser mellan medlemsstater. Medlemsstaterna är sålunda skyldiga att visa att deras nationella bestämmelser på det immaterialrättsliga området inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med dessa.

6.1.4 Etablering eller tjänst

Av stor betydelse är gränsdragningen mellan etablering och tjänst. Bestämmelserna i kapitlet om tjänster är subsidiära i förhållande till bestämmelserna i kapitlet om etablering. Detta följer både av ordalydelsen av artikel 56 EUF-fördraget första stycket, som förutsätter att den som tillhandahåller tjänsten och mottagaren av tjänsten är ”etablerade” i två olika medlemsstater, och av att det i artikel 57 första stycket anges att bestämmelserna om tjänster bara kan tillämpas när inte bestämmelserna i fråga om etableringsrätt är tillämpliga. Av artikel 57 tredje stycket följer att en person som tillhandahåller tjänster och flyttar till en annan medlemsstat tillfälligt får utöva sin verksamhet där.

Den avgörande skillnaden mellan tjänst och etablering är att tjänsteutövaren har kvar sin fasta punkt i hemlandet och endast vistas tillfälligt i det andra landet. Om ett företag etablerar sig i ett EU-land anses det drivas genom en fast verksamhetspunkt i detta land under obegränsad tid.¹⁰ Etablering kräver sålunda integrering i en medlemsstats ekonomi, inbegripet anskaffning av kunder i den medlemsstaten med stadigvarande verksamhetssäte där som bas.¹¹

Gränsdragningen kan emellertid ibland vara svår. Viktiga bedömningsfaktorer är inte bara hur länge verksamheten utövas. Andra bedömningsfaktorer är om den bedrivs kontinuerligt, regelbundet eller periodiskt, vilket ska bedömas i varje enskilt fall.¹² EU-domstolen har slagit fast att det avgörande kriteriet för om bestämmelserna om tjänster är tillämpliga är att den berörda aktörens deltagande i det ekonomiska livet i värdmedlemsstaten inte får vara stadigvarande och kontinuerligt.¹³ Tjänsteutövare har emellertid rätt att skaffa sig nödvändig infrastruktur (t.ex. ett kontor) som behövs för att utföra de aktuella tjänsterna utan att därmed automatiskt anses etablerad i värdlandet.¹⁴

I målet *Schnitzer* konstaterade EU-domstolen att en verksamhet, även om den utförs i en annan medlemsstat under flera år, beroende på

¹⁰ Mål C-221/89, *Factortame*.

¹¹ Mål C-215/01, *Schnitzer*.

¹² Mål C-55/94, *Gebhard* och mål C-215/01, *Schnitzer*.

¹³ Mål C-131/01, kommissionen mot Italien.

¹⁴ Mål C-215/01, *Schnitzer* och C-422/02, *Caixa Bank France*.

omständigheterna i det enskilda fallet, kan anses utgöra tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i nuvarande artikel 56 EUF-fördraget. Som exempel angavs tjänster som tillhandahålls i samband med uppförandet av en stor byggnad. Detsamma gäller återkommande tillhandahållande av tjänster över en längre period, t.ex. konsult- och rådgivningsverksamhet. EU-domstolens slutsats var att enbart den omständigheten att en ekonomisk aktör som är etablerad i en medlemsstat regelbundet tillhandahåller identiska eller liknande tjänster i en annan medlemsstat inte räcker för att han ska anses etablerad i denna medlemsstat.

Av detta följer, som EU-domstolen har konstaterat, att det inte går att tillämpa allmänna tidsgränser i syfte att skilja mellan etablering och tillfälligt tjänsteutövande.

7 Överväganden avseende lagförslag

7.1 Åtskillnad mellan etablering och tjänst samt valfrihet vid etablering

Regeringens förslag: Näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i EES-avtalet ska inte omfattas av krav på filial. Av lagen ska det även framgå att registrering av filial endast är en av flera möjliga etableringsformer. En hänvisning till andra etableringsmöjligheter i form av dotterföretag och agentur ska införas i lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Konkurrensverket* anser det önskvärt att reglerna utvidgas till att omfatta länder även utanför EES-området. *Arbetsdomstolen* anser att det i 2 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) bör klargöras att i bestämmelsen om fri rörlighet för tjänster avser sådan näringsverksamhet i Sverige som inte är stadigvarande med hänsyn till dess varaktighet eller regelbundenhet.

Skälen för regeringens förslag: Av 1 § filiallagen följer att den gäller formerna för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare. Begreppet *näringsverksamhet* i lagens mening ska tolkas på samma sätt som i annan svensk civilrättslig lagstiftning. Verksamheten måste då uppfylla vissa krav på yrkesmässighet, självständighet och varaktighet. Begreppet *näringsverksamhet* har en innebörd som i stor utsträckning överensstämmer med det EU-rättsliga begreppet *etablering*. Filiallagen behandlar således främst frågor om etablering i Sverige. Ett tillfälligt erbjudande av tjänster från tjänsteleverantör etablerad i annan medlemsstat uppfyller vanligtvis inte kravet på varaktighet och utgör därför inte i Sverige bedriven *näringsverksamhet*. Filiallagen är i sådana fall inte tillämplig. I undantagsfall kan dock inte uteslutas att ett tillhandahållande

av tjänster uppfattas som i Sverige bedriven *näringsverksamhet* utan att tillhandahållaren har någon avsikt att *etablera* sig här i landet. Detta kan exempelvis vara fallet om en tillfällig verksamhet pågår under förhållandevis lång tid.

En tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat och som inte vill etablera sig i Sverige har rätt att tillfälligt tillhandahålla tjänster i Sverige. Om tillhandahållandet i sådana fall uppfattas som i Sverige bedriven *näringsverksamhet* utan att det för den saken är fråga om *etablering* i EU-rättslig mening, riskerar lagen att kunna uppfattas som att tjänsteleverantören måste etablera sig genom filial här i landet. En sådan tolkning av lagen skulle stå i konflikt med EU-rätten. Filiallagen ska därför ändras så att det tydligt framgår att tjänsteleverantörer som är etablerade i andra medlemsstater har möjlighet att tillfälligt erbjuda sina tjänster i Sverige utan att vara etablerade genom filial här i landet. Det krav på klarhet och förutsebarhet som följer av EU-rätten torde kräva detta. Enligt regeringens bedömning bör denna ändring vara tillräcklig för att tydligt avgränsa lagens tillämpningsområde till sådana situationer som kan tänkas falla under EU-rättens etableringsbegrepp. Ytterligare förtydligande på sätt som *Arbetsdomstolen* föreslagit bedöms inte nödvändiga. Att tillfälligt tillhandahållande av tjänster i EU-rättslig mening inte omfattas av filiallagens krav, får närmast ses som ett klarläggande av det rättsläge som redan får anses råda. Regeringen delar utredningens bedömning att eftersom artiklarna 11 och 36 i EES-avtalet innehåller motsvarande bestämmelser som artikel 34 och 56 i EUF-fördraget när det gäller fri rörlighet för varor och tjänster bör regeln utformas så att den också avser varor och tjänster som omfattas av EES-avtalet.

För det fall en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat väljer att etablera sig även i Sverige gäller enligt 2 § första stycket filiallagen att det utländska företaget ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial). Regeln ska dock inte tolkas som ett absolut krav på att etablering i Sverige måste ske genom filial (se prop. 1991/92:88 s. 21). Den ojämförligt vanligaste formen av etablering av utländsk näringsidkare i Sverige är, och har mycket länge varit, bildandet av dotterföretag, exempelvis ett aktiebolag eller en ekonomisk förening. En annan förekommande form av etablering är agentur. Enligt regeringens mening är det dock otillfredsställande att lagtextens utformning ger utrymme för en tolkning som kan innebära att en ekonomisk aktör inte väljer den mest lämpliga juridiska formen för att bedriva sin verksamhet i Sverige. Det ska därför tydligt framgå av filiallagen att registrering av filial endast är en av flera etableringsformer och att möjligheten till etablering genom dotterföretag och agentur finns.

Den av *Konkurrensverket* påtalade utvidgningen av reglerna till att gälla utanför EES-området bör, enligt regeringens mening, inte genomföras i detta sammanhang.

7.2 Krav på särskild delgivningsmottagare

Regeringens förslag: Kravet på att ett utländskt företag ska bemyndiga och till registreringsmyndigheten anmäla en person som är bosatt i Sverige att på det utländska företagets vägnar ta emot delgivning (s.k. särskild delgivningsmottagare) inskränks till att gälla endast för det fall att den verkställande direktören inte är bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Utredningens bedömning: Överensstämmer inte med regeringens förslag.

Utredningen har bedömt att bestämmelsen om särskild delgivningsmottagare inte behöver ändras (SOU 2010:46. s. 155 ff).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inget att erinra mot utredningens bedömning. *Kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter bärkraften av utredarens argument för att bestämmelsen ska behållas. *Kommerskollegium* anser att den av utredningen föreslagna ordningen med en kontaktperson som bl.a. ska vara behörig att ta emot delgivning riskerar att strida mot EU-rätten.

Skälen för regeringens förslag: Med hänsyn till Kommissionens synpunkter (se avsnitt 5.1) när det gäller kravet på särskild delgivningsmottagare finns det anledning att i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) förtydliga att kravet inte gäller vare sig vid sådant tillfälligt tillhandahållande av tjänster som avses i tjänstedirektivet eller i de fall en tjänsteutövare tillhandahåller tjänster i Sverige med utnyttjande av den fria rörligheten enligt EUF-fördraget. Ett sådant förtydligande sker redan genom den ändring som har föreslagits i avsnitt 7.1 ovan. Genom den ändringen blir det tydligt i filiallagen att ingen sådan tjänsteutövare underkastas kravet på filial, och därmed inte heller, i förekommande fall, krav på att utse en särskild delgivningsmottagare. En sådan ändring överensstämmer också med utredningens förslag i den delen.

Kravet på att utse en särskild delgivningsmottagare kommer därmed att gälla enbart i de fall när en filial har inrättats här i landet. I de gränsöverskridande situationer som lagstiftningen om filialer tar sikte på finns det emellertid enligt regeringens mening inte tillräckliga skäl att fullt ut upprätthålla kravet på särskild delgivningsmottagare. Kravet bör inte gälla när filialens verkställande direktör är bosatt inom EES-området. Denna lättnad innebär att man i sådana fall har samma regler om särskild delgivningsmottagare oavsett om det är fråga om tjänsteutövning eller etablering här i landet. Filiallagen bör ändras i enlighet med det sagda.

Eftersom utredningens förslag om kontaktperson inte genomförs (se avsnitt 8.1 nedan), blir *Kommerskollegiums* synpunkt inte heller aktuell att ta ställning till.

7.3 Kravet på det utländska företags namn i filialens firma

Regeringens förslag: Kravet på att det utländska företags namn och nationalitet ska ingå i filialens firma tas bort. Av firman ska dock även fortsättningsvis framgå att verksamheten bedrivs genom filial.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens.

Utredningen har föreslagit att sökanden i händelse av förväxlingsrisk ska ges möjlighet att justera namnet (SOU 2010:46, s. 161 ff).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inget att erinra mot utredningens förslag. *Svea hovrätt* ser en svårighet i att av den föreslagna lagtexten utläsa att det utländska företaget ges en möjlighet att justera namnet. *Kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter bärkraften i de argument utredningen föreslagit för att behålla regeln. *Bolagsverket* anför att det i situationer av förväxlingsrisk eller vid andra registreringshinder vid en slutlig bedömning kan innebära att registrering vägras i Sverige. *Kommerskollegium* anser att den nu gällande bestämmelsen om filials firma är diskriminerande och strider mot EU:s regler om fri etablering.

Skälen för regeringens förslag: En firma är den benämning under vilken en näringsidkare driver sin verksamhet. I firmalagen (1974:156) finns generella regler om bl.a. hur firmarätten uppkommer och vad ensamrätten till en firma innebär. Därutöver finns det särskilda regler om firma för olika företagsformer i de olika författningar som styr respektive företagsform, till exempel finns särskilda regler för aktiebolagsnamn i aktiebolagslagen. Gemensamt för dessa bestämmelser är att de tar sikte på att det av företags namn ska framgå i vilken företagsform verksamheten bedrivs. Således ska ett aktiebolags firma innehålla bl.a. ordet aktiebolag eller förkortningen AB. Ett handelsbolags firma ska innehålla ordet handelsbolag, eller om kommanditdelägare finns, ordet kommanditbolag. Bankaktiebolags firma ska innehålla orden bank och aktiebolag eller förkortningen AB. För filialer finns en särbestämmelse som innebär att firman ska innehålla det utländska företags namn och nationalitet samt ordet filial. För utländska bankföretags filial ska namnet dessutom innehålla ordet bank.

Vid registrering av en filial måste filialens firma tydligt skilja sig från tidigare registrerade firmor i aktiebolagsbolagsregistret och filialregistret. Det får inte heller finnas något hinder mot registrering enligt firmalagen. Detta innebär att om ett utländskt företag har ett namn som riskerar att kunna förväxlas med t.ex. ett i Sverige redan skyddat näringskännetecken, så kan filialen inte registreras. Utredningen har föreslagit att sökanden i händelse av förväxlingsrisk med svensk firma ges möjlighet att justera namnet i samband med registreringen. Några remissinstanser, bl.a. *Bolagsverket* har uttryckt tveksamhet till om denna ändring är tillräcklig för att undanröja risken för att en filial inte kan registreras. Regeringen delar den bedömningen. Regeringen anser också att det kan ifrågasättas om det finns något behov av behålla det nuvarande kravet på att en filials firma ska innehålla det utländska företags namn och nationalitet och vill därför gå längre än utredaren föreslagit. I firmalagen ställs inga särskilda krav på att en bifirma ska konstrueras så att den

tydligt anger den egentliga firman. Situationen att bedriva verksamhet genom filial kan i någon mån liknas vid att bedriva viss verksamhet under bifirma. Enligt regeringens mening bör det därför inte ställas något krav på att filialens firma ska innehålla det utländska företags namn eller nationalitet. Däremot anser regeringen det vara rimligt att det även fortsättningsvis framgår i vilken form verksamheten bedrivs. Således ska firman innehålla ordet filial och, för det fall det är fråga om ett utländskt bankföretag, ordet bank.

Regeringen vill i detta sammanhang peka på att bestämmelserna om hur en filial ska namnges främst syftat till att det ska vara möjligt att identifiera det utländska företaget. Det förtjänar därför att framhållas att det av 5 a § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. framgår att filialens brev, fakturor orderblanketter m.m. ska finnas uppgifter om det utländska företags rättsliga form och säte, det utländska register där företaget är registrerat samt företags nummer i detta register, se vidare avsnitt 7.5.

7.4 Överklagande av beslut

Regeringens förslag: Alla beslut enligt lagen om utländska filialer m.m. som fattas av Bolagsverket eller Finansinspektionen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Domstolsverket* har inget att erinra men förutsätter att effekterna av förslaget övervägs under den fortsatta beredningen. *Bokföringsnämnden* och *Svea hovrätt* ifrågasätter om hänvisningen till 2 § andra stycket lagen (1992:160) om utländska filialer är korrekt.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen är fullföljdsinstans i olika dispensärenden enligt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen), närmare bestämt ärenden om undantag från kravet på filial eller föreståndare om särskilda skäl föreligger (2 § fjärde stycket), undantag från kravet på att en verkställande direktör ska vara bosatt inom EES-området (9 §) och undantag beträffande fullmaktens innehåll för filial till utländskt bankföretag (10 § tredje stycket).

Omfattningen av antalet överklaganden till regeringen i anledning av filiallagstiftningen har varit mycket liten. Sedan 1992 har regeringen prövat fem ärenden.

Regeringen finner inte att det föreligger några särskilda skäl som talar för att dispensärenden behöver prövas av regeringen. Överprövningen bör därför flyttas till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen har föreslagit en annan utformning av bestämmelsen om överklagande än vad utredningen föreslagit. *Bokföringsnämndens* och *Svea Hovrätts* påpekande i denna del är enligt regeringens bedömning därmed omhändertaget.

Regeringens förslag: För att förenkla och förtydliga lagstiftningen ska det framgå av lagtexten att fler än en vice verkställande direktör får utses för en filial och att samma krav som gäller för en verkställande direktör också ska gälla för en firmatecknare för ett utländskt bankföretag.

En anmälan om ändring i registret rörande en revisor eller en särskild delgivningsmottagare ska kunna göras av den som anmälan avser. Det ska anges att anmälan om avregistrering ska få göras av en konkursförvaltare om det utländska företaget har försatts i konkurs. Det ska också införas bestämmelser om avregistrering av obehöriga företrädare.

Vissa identifikationsuppgifter om det utländska företaget och filialen ska anges även på webbplatser och sådan uppgiftsskyldighet ska även omfatta filialens firma. Uppgift om att en filial har trätt i likvidation ska emellertid inte längre anges.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredaren har bl.a. också föreslagit att det av lagtexten uttryckligen ska framgå att en filial efter anmälan ska kunna avregistreras om det utländska företaget är föremål för ett insolvensförfarande enligt den s.k. insolvensförordningen.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inte haft några invändningar mot de av utredningen föreslagna regel-förenklingarna. *Uppsala universitet* vill se en översyn av lagstiftningen utifrån ett mer associationsrättsligt perspektiv och pekar på att någon ledning för vad som är ett svenskt företag av motsvarande slag saknas 14 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen), att det lexikaliskt framgår att enligt 6 § 1 kan filialen endast tecknas av verkställande direktören, att det saknas bestämmelser om verkställande direktörens eller det utländska företagens ansvar motsvarande vad som finns i 29 kap. 1 och 3 §§ aktiebolagslagen och att hanteringen av filialen vid det utländska bolagets upphörande inte framstår som klar. *Sveriges advokatsamfund* önskar en mer genomgripande revidering av filiallagen. *Finansinspektionen* och *Svea Hovrätt* anser att det i 9 § andra stycket filiallagen bör anges ”den som är underårig”.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen delar utredningens bedömning att det ska framgå av lagtexten att fler än en vice verkställande direktör får utses och att de krav som gäller för verkställande direktör även ska omfatta personer som är firmatecknare för ett utländskt bankföretag. Bestämmelsen ska kompletteras med att den som är underårig inte får vara firmatecknare. Det ska också vara lättare att ändra uppgifter i filialregistret såvitt avser revisorer och särskilda delgivningsmottagare, på så sätt att anmälan får göras även av den som anmälan avser. En anmälan om avregistrering om det utländska företaget har försatts i konkurs får göras även av en konkursförvaltare. Vidare ska särskilda bestämmelser införas om avregistrering av obehöriga företrädare. Det av utredaren föreslagna förtydligandet om att en filial efter anmälan får avregistreras om det utländska företaget berörts av ett beslut

om insolvensförfarande enligt rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 9 maj 2000 är inte nödvändigt då nuvarande lydelse av lagtexten också täcker förhållandet att en konkurs endast omfattar filialen (s.k. territoriellt insolvensförfarande). Även i ett sådant begränsat förfarande är det företaget, dvs. den juridiska personen, som försätts i konkurs.

För aktiebolag finns en skyldighet att ange vissa identifikationsuppgifter inte bara i brev, fakturor och orderblanketter utan även på bolagets webbplatser. Bolagsverket kan dock under vissa förutsättningar tillåta att bolaget inte lämnar uppgift om sin firma på sina webbplatser (28 kap. 5 § aktiebolagslagen). Mot bakgrund av den stora betydelse som elektronisk kommunikation numera har i affärlivet bör motsvarande gälla för filialer. Också filialens firma bör omfattas av uppgiftsskyldigheten. Skälet för detta är att filialens firma blir en mer självständig identitetsbärare när det inte längre finns ett krav på att firman ska innehålla det utländska företagens namn. Skyldigheten att lämna uppgift om att en filial har trätt i likvidation ska dock tas bort då en filial inte kan träda i likvidation. Dessa ändringar utgör förenklingar i så motto att de huvudsakligen syftar till att regelverket för filialer härigenom bringas i bättre överensstämmelse med vad som gäller för andra associationsformer, främst aktiebolag.

De synpunkter som framförts om en genomgående revidering och översyn av filiallagstiftningen behandlas inte inom ramen för detta lagstiftningsärende.

7.6 Fysiska personers bokföringsskyldighet

Regeringens förslag: Bestämmelsen om bokföring för svenska och utländska medborgare som är bosatta utomlands förtydligas.
--

Utredningens förslag: Utredningen innehåller inte något förslag i denna del.

Remissinstanserna: *Bokföringsnämnden* anser att det efter 2009 års ändring i 2 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) inte längre framgår vilka regler som gäller i fråga om bokföring för fysiska personer som är bosatta inom EES men utanför Sverige och som har etablerat näringsverksamhet här i landet. *Sveriges advokatsamfund* efterlyser en förklaring till uttrycket ”ett svenskt företag av motsvarande slag” i 14 § filiallagen.

Skälen för regeringens förslag: I 26 § filiallagen finns en särskild bestämmelse om bokföring för näringsverksamhet som bedrivs genom föreståndare. Enligt bestämmelsen ska näringsverksamheten i Sverige ha en egen bokföring som är skild från verksamheten i utlandet. I samband med genomförandet av tjänstedirektivet inskränktes föreståndarkravet till att gälla endast svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför EES. Något uttryckligt ställningstagande angående bokföring för verksamhet som bedrivs i Sverige av den krets av fysiska personer som undantogs – boende utanför Sverige men inom EES – gjordes inte i samband med lagändringen. *Bokföringsnämnden* anser att det inte längre framgår av filiallagen att den näringsverksamhet som bedrivs i Sverige

av denna krets ska ha en egen bokföring och efterlyser ett förtydligande i detta hänseende. Avsikten har inte varit att inskränkningen av föreståndarkravet också skulle påverka bestämmelsen om bokföringskyldighet. Näringsverksamheten i Sverige bör därför, såsom gällt sedan länge, ha en egen bokföring som är skild från verksamheten i utlandet. Det finns anledning att undanröja den osäkerhet som Bokföringsnämnden pekar på (jfr Lagrådets yttrande i prop. 1991/92:88 s. 30). Detta kan göras genom ett par förtydliganden i lagen. Rubriken närmast före 24 § ska utformas så att det framgår att 24–26 §§ är tillämpliga oavsett om verksamheten bedrivs genom föreståndare eller inte. Då 24–25 §§ uttryckligen innehåller bestämmelser om föreståndare berör ändringen i praktiken endast tillämpningsområdet för 26 §. Ordalydelsen i 26 § ska förtydligas så att det inte ska uppstå tveksamhet om att den är tillämplig för näringsidkare bosatta inom EES. Varken Bokföringsnämnden eller Far har haft något att invända mot en sådan lösning.

När det gäller den fråga som *Sveriges advokatsamfund* tar upp finns det inte utrymme i det här lagstiftningsärendet att behandla den frågan.

7.7 Verkställande direktör enligt lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

Regeringens förslag: Det krav på att en verkställande direktör för filial ska vara bosatt i Sverige, som finns i lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige ska tas bort.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte kommenterar förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som utredningen noterat innehåller 1 kap. 10 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige ett krav på att den verkställande direktören ska vara bosatt i Sverige. Regeringen bedömer att ett sådant bosättningskrav utgör en inskränkning i etableringsfriheten och således kan strida mot artikel 49 i EUF-fördraget. Inskränkningen kan inte motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset. Mot denna bakgrund anser regeringen att kravet på en i Sverige bosatt verkställande direktör ska tas bort.

8 Övriga frågor

8.1 Presumtionsregler för vad som utgör tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Regeringens bedömning: Regler till vägledning för gränsdragningen mellan å ena sidan tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och å andra sidan etablering samma fördrag bör inte införas.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredaren har föreslagit att en presumtionsregel införs i förordningen (1992:308) om utländska filialer m.m som vägledning för gränsdragningen mellan tillhandahållande av tjänst och etablering (SOU 2010:46, s. 138 ff).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några synpunkter på förslaget. Enligt *Svea hovrätt* bör förslaget inte genomföras eftersom det innebär en uttolkning av EU-rättens innehåll. *Sveriges advokatsamfund* anser att en ettårig presumtionsregel står i strid med såväl artikel 56 EUF-fördraget som med rättsäkerhetsprinciper men har i och för sig inget att erinra mot förslaget som sådant. *Uppsala universitet* ser inget behov av en presumtionsregel. *Företagarna* anser att skälen för att införa en tidsgräns på ett år inte framgår tydligt och att det bör analyseras vilka effekter blir av att införa en sådan. *Arbetsdomstolen* anser att det inte råder någon tvekan om att riktlinjerna är av stor betydelse för lagens tillämpning. *Förvaltningsrätten i Härnösand* anser att en sådan väsentlig regel bör framgå direkt av lagen. *Juridiska Fakulteten vid Lunds universitet* föreslår att presumtionsregeln får en definition av fri rörlighet för tjänster som ligger närmare EU-rätten. *Tillväxtverket*, *TCO* och *SACO* är positiva till och stödjer de föreslagna riktlinjerna som anses vara rimliga. *Kommerskollegium* anser att ett tredje stycke bör införas för att minska risken för att t.ex. uteslutande internetbaserad gränsöverskridande tjänsteutövning felaktigt bedöms utgöra etablering. *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Byggindustri* förespråkar en längre tidsgräns än ett år särskilt med hänsyn till byggbranschen.

Skälen för regeringens bedömning: I utredningen konstateras att gränsdragningen mellan etablering och tjänst kan vara besvärlig. Avgörande är inte enbart hur länge verksamheten utövas. Andra viktiga bedömningsfaktorer är om den bedrivs kontinuerligt, regelbundet eller periodiskt, vilket ska bedömas i varje särskilt fall. Utredaren har därför föreslagit att någon form av presumtionsregel införs för att underlätta tolkning av om det är fråga om etablering eller tillhandahållande av tjänster. Flera remissinstanser har instämt i detta och förordat att presumtionsregler införs.

Utredaren har emellertid också konstaterat att den distinktion som ska göras mellan etablering och tjänst är en EU-rättslig tolkningsfråga vars innehåll ytterst avgörs av EU-domstolen. Att i filiallagstiftningen införa vägledande regler innebär samtidigt ett försök att kodifiera eller anknyta till EU-domstolens rättspraxis. Utformningen av preciseringarna måste

därför bygga på EU-domstolens rättspraxis och lämna utrymme för den framtida rättsutvecklingen. Kodifiering av rådande praxis är alltid förknippad med risk för precisering utöver vad som lagts fast som gällande rätt och kan komma att fastslås. Vid behov måste tolkningsfrågor till EU-domstolen (förhandsavgöranden) ställas för att undvika att det uppstår en nationellt avvikande rättsutveckling. Flera remissinstanser har tagit fasta på detta och ställer sig tveksamma till behovet och lämpligheten av att införa regler om uttolkningen av EU-rätten.

Vad gäller de praktiska utformningen av en presumtionsregel har utredaren konstaterat att en hänvisning till fördragets distinktion mellan tjänst och etablering skapar praktiska problem både för dem som vill bedriva näringsverksamhet i Sverige och för de myndigheter och intresseorganisationer som berörs. En presumtionsregel som anger att med tillfälligt utövande av tjänster avses verksamhet som inte är stadigvarande med hänsyn till dess begränsade varaktighet eller regelbundenhet bör vara i linje med väletablerad praxis. Vidare konstaterar utredaren att i syfte att konkretisera denna precisering, som i sig inte är särskilt klarläggande, bör som schablon kunna anges att utgångspunkten ska vara att näringsverksamhet som avses pågå under högst ett år inte ska anses som stadigvarande om inte särskilda skäl talar härför. Det är att märka att det här enbart handlar om en presumtion som ska kunna frångås när det är påkallat av särskilda skäl.

Regeringen kan liksom utredaren finna problem med att utforma en väl fungerande presumtionsregel. Om regeln å ena sidan blir allt för urvattnad och intetsägande är den knappast till någon egentlig vägledning i svårtolkade gränsfall och om regeln å andra sidan uttrycks mer konkret riskerar den att skapa låsning om vad som är gällande rätt och kan därmed leda till direkt felaktig rättstillämpning. Regeringen ifrågasätter mot denna bakgrund såväl möjligheten som lämpligheten att i svensk författning införa en rättsregel som innebär en uttolkning av EU-rättens innehåll och som ensidigt införs i Sverige och som har sin grund i just en allmän tidsgräns. Regeringen ser en överhängande risk att denna allmänna tidsgräns, som enligt rådande EU-rättspraxis inte kan tillämpas i syfte att skilja mellan etablering och tillhandahållande av tjänster, blir normerande. Även med beaktande av möjligheten att begära förhandsavgöranden från EU-domstolen föreligger en påtaglig risk för uppkomsten av motstridiga rättskällor och risken är enligt regeringens bedömning uppenbar att en presumtionsregel kan komma att vara till mer skada än nytta. Regeringen finner därför att en presumtionsregel på sätt som föreslagits i utredningen inte bör införas.

8.2 Krav på anmälningsskyldighet och kontaktperson

Regeringens bedömning: Regler om anmälningsskyldighet eller om anmälan av kontaktperson i Sverige bör inte införas i lagen om utländska filialer m.m. Regeringen anser att frågor om arbetsgivares representant hör hemma i den arbetsrättsliga lagstiftningen och avser därför att i särskild ordning utreda möjligheten att införa sådana regler i den lagstiftningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning.

Utredaren har föreslagit att det i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska införas en anmälningsskyldighet liksom en skyldighet att i vissa fall anmäla en kontaktperson till Bolagsverket (SOU 2010:46, s. 142 ff).

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Skatteverket, Tullverket Regelrådet, Sveriges redovisningskonsulters Förbund* och *Stockholms Handelskammare* tillstyrker eller har inget att invända mot förslagen. *Ekobrottsmyndigheten* är positiv till förslaget om anmälningsskyldighet. *Kronofogdemyndigheten i Stockholm* framför att en anmälningsskyldighet sannolikt kommer att minska risken för att den ekonomiska brottsligheten ökar. *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Byggindustri* anser att kravet på vad en anmälan ska innehålla torde kunna mildras. *Försäkringsförbundet* anser att det bör förtydligas hur bestämmelsen om anmälningsskyldighet förhåller sig till nu gällande krav för utländska försäkringsbolag och anser att sexmånadersrekvisitet bör utgå. *Arbetsmiljöverket* stödjer förslaget om anmälningsskyldighet och kravet på kontaktperson. *Bolagsverket* ställer sig bakom de föreslagna ändringarna. *Näringslivets Regelnämnd* anser det önskvärt med en närmare redogörelse för hur förslagen påverkar företagens kostnader och konkurrensvillkor. *Stockholms universitet* anser att ett mindre ingripande alternativ till den obligatoriska och bötesstraffade anmälningsskyldigheten bör prövas och anser att det bör ytterligare klarläggas om det finns ett reellt behov av de regler som föreslås. *Bolagsverket* framför att anmälan inte kan bli ett heltäckande system och att ansvaret för anmälan ligger på företaget. *Tjänstemännens Centralorganisation* och *Sveriges Akademikers Centralorganisation* stödjer förslaget om anmälningsskyldighet men anser att en sådan anmälan inte är någon garanti mot missbruk eller kringgående av krav men anser att förslaget om kontaktperson är otillräckligt och bör ersättas av ett krav på behörig representant. *LO* stödjer den av utredningen föreslagna anmälningsskyldigheten och anser att ett utländskt tjänsteföretag ska ha representant på plats i Sverige med behörighet att förhandla om och ingå kollektivavtal med behörigt fackförbund. *ILO-kommittén* anser att det behöver utredas ytterligare om förslaget om anmälningsskyldighet och kontaktperson är tillräckligt för att säkerställa att Sverige inte bryter mot ILO-konventionerna nr 98 och nr 154. *Uppsala universitet* är inte övertygade om att det är visat att undantagen för allmän ordning, säkerhet, folkhälsa och miljöskydd är uppfyllda såvitt avser anmälningsskyldigheten. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker införandet av en anmälningsskyldighet då den inte bedöms stå i överensstämmelse med EU-rätten. *Företagarna* motsätter sig kravet på anmälan och representation i Sverige.

Skälen för regeringens bedömning

Anmälningsskyldighet

Utredningen har som ett av skälen till att införa en anmälningsskyldighet pekat på behovet av en rättssäker tillämpning av det nya regelverket.

Anmälningsskyldigheten skulle enbart ta sikte på de fall som ligger på gränslinjen mellan tjänst och etablering samt utstationeringssituationer. En anmälan skulle, enligt utredningen, ge Bolagsverket underlag för att pröva om verksamheten är så pass omfattande att Bolagsverket kan behöva pröva om skyldighet till registrering föreligger. Om Bolagsverket skulle anse att så är fallet, skulle, enligt utredningen, verket kunna begära in nödvändiga uppgifter från näringsidkaren ifråga för att kunna fatta ett beslut. Som ytterligare ett skäl anges att en anmälningsskyldighet skulle kunna klarlägga avgränsningen mellan tjänst och etablering å ena sidan och utstationeringssituationer å andra sidan. Av den övervägande delen av remissvaren framgår att införandet av en anmälningsskyldighet skulle möjliggöra kontroll men att en sådan anmälan inte skulle vara en garanti mot missbruk eller kringgående av krav.

Om en anmälningsskyldighet införs i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) blir den till sin natur generell och kommer att träffa samtliga aktörer som omfattas av lagen, utan hänsyn tagen till om en anmälningsskyldighet i det enskilda fallet skulle kunna vara motiverad. Enligt regeringens mening måste Europeiska kommissionens uttalanden och ageranden, bl.a. att man inlett en fördragsbrottstalan mot Belgien i anledning av en belgisk anmälningsskyldighet (det s.k. Limosa-systemet), tas till intäkt för en allmän skepsis från kommissionens sida till en generell anmälningsskyldighet som måste fullgöras innan en verksamhet får inledas. Däremot har kommissionen också gett uttryck för att en proportionerligt utformad anmälningsskyldighet kan vara motiverad för att säkerställa att särskilda krav i särskilda situationer är uppfyllda, exempelvis rörande att utstationerade arbetstagare omfattas av de rättigheter som följer av utstationeringsdirektivet.

Regeringen finner mot denna bakgrund att förslaget om en generell anmälningsskyldighet inte ska införas i filiallagen. Regeringen har i det pågående överträdelseärendet haft en kontinuerlig dialog med kommissionen och bedömer att det är lämpligare att överväga att införa någon form av anmälningsskyldighet i den arbetsrättsliga lagstiftningen istället. Regeringen kommer inom kort att utreda om det är möjligt och lämpligt att införa regler om anmälningsskyldighet i den arbetsrättsliga lagstiftningen.

Skyldighet att utse en kontaktperson

I samband med införande av tjänstedirektivet föreslogs att kravet på en i Sverige bosatt föreståndare för en fysisk person bosatt inom EES-området skulle tas bort. De svenska arbetstagarorganisationerna var i sina remissvar kritiska till lagändringen och ansåg att det krävdes en garanti för att de skulle kunna nå en företrädare i arbetsrättsliga och arbetsmiljömässiga frågor. Regeringen gjorde trots detta den bedömningen att ett generellt krav på en i Sverige bosatt föreståndare inte var förenligt med EU-rätten. Förslaget trädde i kraft den 27 december 2009.

Regeringen har dock förståelse för de fackliga organisationernas behov av att få kontakt med utländska näringsidkare som bedriver verksamhet i Sverige. I detta sammanhang ska dock understrykas att filiallagen är en associationsrättslig lagstiftning. I remissyttrandena från *TCO*, *SACO* och

LO föreslår en betydligt mer långtgående funktion för en kontaktperson, än vad utredaren föreslår och dessa synpunkter tar i huvudsak sikte på förhållanden som är hänförliga till arbetsrätten. Således önskar de fackliga organisationerna sammanfattningsvis att utländska tjänsteföretag ska ha en representant på plats i Sverige med behörighet att förhandla om och ingå kollektivavtal med fackförbund. Förbunden hänvisar till att liknande lagstiftning finns i Finland och Danmark. Enligt regeringens mening finns det anledning att närmare undersöka möjligheterna att tillgodose arbetstagarorganisationernas intressen i detta hänseende särskilt mot bakgrund av att de enligt sina remissyttranden förslår att ett krav på behörig representant bör införas i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. I detta sammanhang bör även nämnas den kritik som förts fram att Sverige riskerar att bryta mot ILO-konventionerna nr 98 och nr 154.

Regeringen vill redan nu peka på att i Finland har skyldigheten att utse företrädare vid utstationering lösts inom den finska utstationeringslagen. Danmark har sedan den 1 maj 2008 ett register över utländsk verksamhet och utländska arbetstagare (RUT). I Norge föreskrivs att utländska bemanningsföretag som inte har fast driftställe i Norge eller hemvist i Norge ska utse en representant i Norge med fullmakt att motta krav och att företa rättshandlingar å företagets räkning.

Regeringen avser att i särskild ordning undersöka om frågan om kontaktperson eller representant lämpligen kan lösas inom ramen för den arbetsrättsliga lagstiftningen.

8.3 Behovet av företrädare med adress i Sverige

Regeringens bedömning: Det bör inte ställas krav på en i Sverige bosatt företrädare eller något liknande ombud.
--

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inget att invända. *TCO* och *LO* anser att utländska tjänsteföretag ska ha en representant på plats i Sverige med behörighet att förhandla och ingå kollektivavtal med fackförbund och att detta kan införas i utstationeringslagen. *SACO* anser att ett krav på behörig representant bör ingå i utstationeringslagen.

Skälen för regeringens bedömning: Av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden EUT L 376, s. 36–38, artikel 14.1.b) framgår att krav inte får ställas på att tjänsteleverantörer, dess personal, aktie- eller andelsägare eller medlemmar i ledning och styrelse ska vara bosatta på landets territorium. De krav som återfinns i artikel 14 är absoluta, dvs. det finns inga undantag från dem. Som tidigare angetts så har regeringen i samband med införande av tjänstedirektivet bedömt att det inte är säkert att ett generellt krav på företrädare är förenligt med EU-rättsliga regler om etableringsfrihet (prop. 2008/09:187, s. 76). Denna bedömning kvarstår. Regeringen anser att om krav på representant kan införas så är det lämpligare att så sker i lagen (1999:678) om utstationering av arbets-

tagare som är en arbetsrättslig lagstiftning än i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. som är en associationsrättslig lagstiftning. Möjligheten att införa regler om representant i den arbetsrättsliga lagstiftningen kommer som angetts tidigare att utredas i särskild ordning. Regeringen vill också peka på att de möjligheter som det administrativa samarbetet med kontaktpersoner och behöriga myndigheter i andra EU-länder, som införs genom tjänstedirektivet kommer att underlätta möjligheten att identifiera och få kontakt med tjänsteföretag etablerade utanför Sverige men som bedriver verksamhet här.

9 Ekonomiska och andra konsekvenser

Regeringens bedömning: De föreslagna bestämmelserna leder inte till ökade kostnader för det allmänna. De bedöms inte heller leda till ökade kostnader för företagen, särskilt inte mot bakgrund av de förenklingar som föreslås i avsnitt 7.5.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: En remissinstans har yttrat sig i frågan. *Regelrådet* tillstyrker förslaget och konsekvensutredningen.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen föreslår att kravet på särskild delgivningsmottagare ska liberaliseras. Det innebär en lättnad för företagen som inte i samma utsträckning kommer att behöva utse och till registreringsmyndigheten anmäla en delgivningsbar person. Någon exakt ledning vad kostnaden för att anmäla en delgivningsbar person till registreringsmyndigheten uppgår till finns inte att tillgå i Tillväxtverkets databas för mätresultat över företagens administrativa kostnader, Malin¹⁵. Som jämförelse kan nämnas att kostnaden för att uppfylla de krav som ställs i handelsregisterförordningen (1974:188) då en bolagsman inte är folkbokförd i Sverige är beräknad till 233 kr. Vidare föreslår regeringen att reglerna för registrering av filialens firma ska följa vad som gäller för andra associationer. Det kan ur databasen Malin utläsas att kostnaden för uppgifter avseende ett aktiebolags firma avseende fakturor, brev orderblanketter och webbplatser beräknas uppgå till 1 185 kr per företag.

Mot bakgrund av det ringa antal ärenden som regering haft att pröva sedan 1992, bedömer regeringen vidare att den ökade arbetsbelastning som kan tänkas följa av att överklagande av dispensbeslut enligt filiallagen förs över till allmän förvaltningsdomstol ryms inom de ekonomiska ramarna för Sveriges domstolar.

Övriga ekonomiska och andra konsekvenser framgår av den konsekvensutredning som finns i betänkandet (SOU 2010:46, s. 179ff).

¹⁵ <http://regelforenkling.tillvaxtverket.se/malin>.

Regeringens förslag: Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2011.

Genom en övergångsbestämmelse ska anges när den nya lydelsen av bestämmelsen om fysiska personers bokföringsskyldighet ska börja tillämpas. Vidare ska en frist införas för när det föreslagna kravet på angivande av en filials firma på brevpapper och liknande officiella dokument ska vara fullt ut tillämplig för filialer som vid ikraftträdandet redan är verksamma.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* saknar en analys om övergångsbestämmelser behövs.

Skälen för regeringens förslag: De ändringar som föreslås i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. syftar till stor del till att säkerställa att den svenska lagstiftningen inte strider mot EU-rätten (jfr. avsnitt 5.1). Det är därför viktigt att lagändringarna kan träda i kraft inom en snar framtid. Regeringen anser att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2011.

För en filial som redan bedriver verksamhet innebär det föreslagna kravet på angivande av filialens firma på officiella dokument (jfr. avsnitt 7.5) att det uppstår ett behov av att förnya sina brevpapper och liknande officiella dokument. För att undvika uppkomsten av onödiga kostnader för dessa filialer är det rimligt att införa en frist för när bestämmelsen fullt ut ska vara tillämplig. Regeringen anser att fristen för att förnya uppgifterna på officiella dokument kan bestämmas till ett år. Det behövs också en övergångsbestämmelse som anger när 26 § i dess nya lydelse, om fysiska personers bokföringsskyldighet, ska börja tillämpas.

Regeringen bedömer att övriga föreslagna lagändringar antingen utgör lättnader eller inte alls påverkar situationen för redan verksamma filialer och att det således inte finns behov av andra övergångsbestämmelser.

11 Författningskommentar

11.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 §

Ett utländskt företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial), om det inte etablerar sig i Sverige genom dotterföretag eller agentur.

Första stycket gäller inte i fråga om näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför EES ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

I paragrafen finns bestämmelser om lagens tillämpningsområde.

Överväganden finns i avsnitt 7.1.

I *första stycket* preciseras att kravet på filial bara gäller om ett företag inte etablerar sig i Sverige genom dotterföretag eller agentur.

I *andra stycket*, som är nytt, föreskrivs att kravet på filial inte gäller i fråga om näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I övrigt har endast redaktionella och språkliga justeringar gjorts. Tidigare andra stycket är numera *tredje stycke*.

2 a §

Regeringen får för viss typ av näringsverksamhet meddela föreskrifter om undantag från krav på filial eller föreståndare, om iakttagande av kravet inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i ett enskilt fall besluta om undantag från krav på filial och föreståndare.

Till paragrafen, som är ny, har från 2 § *tredje och fjärde styckena* i dess tidigare lydelse till *första stycket* flyttats ett normgivningsbemyndigande för regeringen att besluta om undantag från de krav som anges i 2 § *första och tredje styckena* och till *andra stycket* flyttats ett bemyndigande att fatta beslut om undantag från samma krav i enskilda fall (förvaltningsbeslut).

Paragrafens innehåll har, med vissa språkliga justeringar, förts över utan ändring i sak.

5 §

Det utländska företags verksamhet genom filial i Sverige *ska* drivas under firma, som innehåller ordet filial.

Firman *ska* tydligt skilja sig från andra bestående firmor som *tidigare* införts i aktiebolagsregistret eller filialregistret. Firma för *ett* utländskt bankföretags filial *ska* dessutom innehålla ordet bank. För registrering av *en* filials firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

I paragrafen finns bestämmelser om under vilken firma en filial ska drivas.

Överväganden finns i avsnitt 7.3.

Av *första stycket* framgår att filialen ska drivas under en firma som innehåller ordet filial. Till skillnad från vad som tidigare har varit fallet är det inte längre nödvändigt att bedriva filialen under en firma som innehåller det utländska företags namn och som tydligt anger det utländska företags nationalitet.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

5 a §

Filialens brev, fakturor, orderblanketter *och webbplatser ska* innehålla uppgift om det utländska företags rättsliga form och säte, det utländska register där företaget är registrerat, företags nummer i detta register samt filialens *firma och* organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. och det svenska register där filialen är registrerad.

Om det finns särskilda skäl, får Bolagsverket tillåta att en filial inte lämnar uppgift om filialens firma på sina webbplatser. Ett sådant tillstånd ska begränsas till viss tid och får förenas med villkor.

I paragrafen finns bestämmelser om filialens skyldighet att ange vissa uppgifter i handlingar m.m.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

Ändringarna i *första stycket* innebär att även en filials webbplats ska innehålla sådana identifikationsuppgifter om det utländska företaget och filialen som sedan tidigare ska finnas på filialens brev, fakturor och orderblanketter. Vidare ska det lämnas uppgift om filialens firma. Uppgift om att en filial har trätt i likvidation ska emellertid inte längre anges.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, får Bolagsverket, om det finns särskilda skäl, tillåta att uppgift om filialens firma inte lämnas på dess webbplatser. Frågan om det finns särskilda skäl ska prövas på samma sätt som enligt motsvarande bestämmelse för aktiebolag (28 kap. 5 § andra stycket aktiebolagslagen) och kan avse situationen att företaget genom att ange filialens firma på webbplats begår intrång i varumärken eller andra kännetecken som är skyddade i andra länder. Ett tillstånd ska begränsas till viss tid och Bolagsverket får även förena ett tillstånd med villkor. Ett sådant villkor kan vara att webbplatserna ska innehålla lättillgänglig

information om hur webbplatsernas läsare ska få besked om filialens firma.

Bolagsverkets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (se 27 §).

8 §

Filialen *ska* stå under ledning av en verkställande direktör. Dessutom *får en eller flera vice verkställande direktörer* utses.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör gäller också vice verkställande direktör.

I paragrafen finns bestämmelser om att filialen står under ledning av en verkställande direktör.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

Ändringen innebär att mer än en vice verkställande direktör får utses.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

9 §

Verkställande direktören *ska* vara bosatt inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer *i ett enskilt fall beslutar* annat. Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör.

Den som tecknar firman för ett utländskt bankföretags filial får inte vara underårig, försatt i konkurs, vara underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

I paragrafen finns bestämmelser om vilka kvalifikationer en verkställande direktör eller firmatecknare för bankföretags filial måste uppfylla.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att den som för ett utländskt bankföretags filial tecknar firman inte får vara försatt i konkurs, vara underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

10 §

Verkställande direktören är ansvarig för filialens verksamhet. Det utländska företaget *ska* utfärda fullmakt för *henne eller* honom att i alla frågor, som rör verksamheten i Sverige, handla på det utländska företags vägnar samt mottaga stämning för det utländska företaget och själv eller genom annan tala och svara för detta.

Om verkställande direktören inte är bosatt *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet*, *ska* det utländska företaget bemyndiga och till registreringsmyndigheten anmäla en person som är bosatt i Sverige att på det utländska företags vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, *i ett enskilt fall besluta om* undantag i fråga om fullmaktens innehåll för filial till utländskt bankföretag.

I paragrafen finns bestämmelser om verkställande direktör och dennes behörighet.

Överväganden finns i avsnitt 7.2.

Ändringen innebär att bestämmelsen om att det utländska företaget ska bemyndiga och till registreringsmyndigheten anmäla en i Sverige bosatt person, en s.k. särskild delgivningsmottagare, att på företagets vägnar ta emot delgivning är tillämplig endast när den verkställande direktören inte är bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

15 §

Den som utsetts till verkställande direktör enligt 8 § *ska* göra anmälan om filialen till Bolagsverket (registreringsmyndigheten), som för ett filialregister för registreringar enligt denna lag. Filialer till utländska bankföretag registreras dock i bankregistret enligt 13 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. När det i denna lag hänvisas till filialregistret *ska* hänvisningen beträffande filialer till utländska bankföretag i stället avse bankregistret.

Verkställande direktören *ska* också till registreringsmyndigheten snarast anmäla ändringar i de uppgifter som anmälts för registrering. Anmälan ska även göras, om det utländska företaget är föremål för ackord eller liknande förfarande.

Anmälan om ändring av huvudansvarig revisor i revisionsbolag samt ändrad postadress för revisor och särskild delgivningsmottagare får även göras av den som anmälan gäller.

Näringsverksamheten får påbörjas när anmälan enligt första stycket har skett.

I paragrafen regleras anmälningsskyldighet till registreringsmyndigheten.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

I *tredje stycket*, som är nytt, anges att anmälan om ändring av huvudansvarig revisor i revisionsbolag samt ändrad postadress för revisor och särskild delgivningsmottagare även får göras av den som anmälan gäller.

I övrigt har endast redaktionella och språkliga justeringar gjorts. Tidigare tredje stycket är numera *fjärde stycke*.

19 §

Om sådant förhållande som avses i 18 § 1 eller 2 inträder, *ska* verkställande direktören snarast anmäla detta till registreringsmyndigheten. Anmälan kan också göras av annan behörig ställföreträdare för det utländska företaget *eller, när det utländska företaget har försatts i konkurs, av konkursförvaltaren*. Anmälan om likvidation *ska* innehålla uppgift om namn, personnummer och postadress för likvidator och om omfattningen av dennes behörighet.

I fall som avses i 18 § 3 kan anmälan göras av den vars rätt är beroende av att det finns någon med behörighet att företräda filialen och, i fall som avses i 18 § 4, av borgenären.

I paragrafen regleras när en filial ska avregistreras.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

Ändringen innebär att en anmälan om avregistrering om företagets eller filialens verksamhet ska upphöra när det utländska företaget har försatts i konkurs även får göras av en konkursförvaltare.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

21 a §

Bolagsverket ska stryka en person som är verkställande direktör eller, i fråga om ett utländskt bankföretags filial, firmatecknare från filial- eller bankregistret om denna har

- 1. försatts i konkurs,*
- 2. fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller*
- 3. fått näringsförbud.*

Bolagsverket ska även stryka en person från filial- eller bankregistret om denna är

- 1. behörig att ta emot delgivning enligt 10 § andra stycket och har fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller*
- 2. om godkännandet eller auktorisationen för en revisor har upphört att gälla.*

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om avregistrering av obehöriga företrädare.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

I *första stycket* anges att Bolagsverket ur registren ska stryka en person som i egenskap av verkställande direktör, eller i fråga om ett utländskt bankföretag, firmatecknare, inte längre uppfyller de kvalifikationskrav som finns i 9 § ur registren.

I *andra stycket* anges motsvarande gälla om särskild delgivningsmottagare eller revisor inte uppfyller de i lagen uppställda kvalifikationskraven enligt 10 § andra stycket (vad avser särskild delgivningsmottagare) och 12 § (vad avser revisor).

21 b §

Avregistrering enligt 21 a § ska ske omedelbart

- 1. vid beslut om konkurs,*
- 2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud, eller*
- 3. om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart.*

I övrigt ska avregistrering ske när beslutet vunnit laga kraft.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om avregistrering av obehöriga företrädare.

Överväganden finns i avsnitt 7.5.

I *första stycket* anges i vilka situationer en avregistrering kan ske omedelbart och av *andra stycket* framgår att avregistrering i andra fall ska ske när ett beslut som innebär att företrädaren blir obehörig har vunnit laga kraft.

Rubriken närmast före 24 § och 26 §

Annan verksamhet än genom filial

Näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare ska ha en egen bokföring som är skild från verksamheten i utlandet.

I 24–26 §§ finns bestämmelser om verksamhet som bedrivs på annat sätt än genom filial, vilket också anges i rubriken närmast före 24 §. I 26 § finns en bestämmelse om bokföringsskyldighet för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare.

Överväganden finns i avsnitt 7.6.

Ändringen i 26 § innebär att det förtydligas att bestämmelsen omfattar utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare, oavsett om de bedriver verksamhet genom föreståndare eller inte.

Ändringen av lydelsen av rubriken närmast före 24 § innebär ett förtydligande av att bestämmelserna i 24–26 §§ är tillämpliga på verksamhet som drivs på annat sätt än genom filial, oavsett om verksamheten bedrivs genom föreståndare eller inte.

27 §

En förvaltningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I paragrafen finns bestämmelser om överklaganden.

Överväganden finns i avsnitt 7.4.

Ändringen innebär att regeringens befattning med överprövning av dispensärenden enligt lagen upphör och att alla beslut som kan fattas av en förvaltningsmyndighet enligt lagen och som är överklagbara enligt svensk förvaltningsrätt, ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.
2. Bestämmelsen i 26 § i sin nya lydelse ska tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2011.
3. För en filial som är registrerad i filial- eller bankregistret vid tidpunkten för ikraftträdandet ska kravet på att ange filialens firma enligt 5 a § vara uppfyllt senast den 1 juli 2012.

Överväganden finns i avsnitt 10.

Övergångsbestämmelsen i punkten 2 innebär att den nya lydelsen av bestämmelsen om fysiska personers bokföringsskyldighet ska tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2011.

Övergångsbestämmelsen i punkten 3 innebär att en filial som redan är registrerad vid tidpunkten för ikraftträdandet medges en frist om högst ett år för att uppfylla kravet på att filialens firma ska anges på filialens officiella dokument.

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

1 kap.

10 § Med filial avses i denna lag ett avdelningskontor med självständig förvaltning som en utländsk försäkringsgivare eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut etablerar i Sverige.

För verksamhet som drivs genom filial gäller, förutom bestämmelserna i denna lag, lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

I paragrafen finns bl.a. bestämmelser om tillämpligheten av lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Överväganden finns i avsnitt 7.7.

Ändringen innebär att kravet på att en verkställande direktör för sådan filial ska vara bosatt i Sverige tas bort.

Sammanfattning av betänkandet Utländsk näringsverksamhet i Sverige – En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU-perspektiv (SOU 2101:46)

Filiallagsutredningens uppdrag

Utredaren uppdrag har varit att se över och i förekommande fall lämna förslag till sådana ändringar i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. och förordningen (1992:308) om utländska filialer m.m. som kan behövas vidtas till följd av Europeiska kommissionens formella under rättelse av den 29 oktober 2009. Utredaren skulle i sitt förslag även ta ställning till behovet av ändringar i annan lagstiftning föranledda av eventuella förslag till ändring i fialiilagstiftningen. Vidare skulle utredaren överväga om det var i överensstämmelse med EU-rätten att i fialiilagstiftningen införa en bestämmelse med innebörden att det till en registreringsmyndighet ska anmälas en representant med adress i Sverige som har behörighet att företräda företaget eller näringsidkaren och att företa de rättshandlingar som verksamheten i Sverige kräver. Detta under förutsättning att företrädaren för bolaget är bosatta utomlands.

Utredaren skulle även göra en översyn av fialiilagstiftningen utifrån ett regelförenklings- och moderniseringsperspektiv.

Filiallagsutredningens lagförslag

Åtskillnad mellan etablering och tjänst

I betänkandet föreslås en ändring i 2 § andra och tredje stycket filiallagen. Innebörden av ändringarna är att det klart ska framgå av lagtexten att etablering kan ske i Sverige förutom genom filial, även genom bildandet av ett dotter bolag eller genom agentur. Vidare anges att näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inte omfattas av lagen.

Presumtionsregler för vad som utgör tjänst enligt artikel 56 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Utredningen anser att det i ska införas en ny paragraf 3 i förordningen (1992:380) om utländska filialer m.m. (fialiiförordningen) med en presumtionsregel till vägledning för gränsdragningen mellan å ena sida tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i artikel 56 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och å andra sidan etablering enligt artikel 49 samma fördrag. Innebörden av presumtionsregeln är att om näringsverksamheten bedrivs i Sverige och inte är att anse som stadigvarande med hänsyn till dess varaktighet eller regelbundenhet så ska den vara att hänföra till fri rörlighet för tjänster. Förutsatt att det inte finns särskilda skäl som leder till annan bedömning ska näringsverk-

samhet som avses pågå under en tid av högst ett år inte betraktas som stadigvarande. Bilaga 1

Krav på anmälningsskyldighet och kontaktperson

Enligt utredningens förslag ska näringsverksamhet som bedrivs inom riket av utländska företag som är etablerade utanför Sverige och av enskilda näringsidkare som inte är bosatta inom landet anmälas till Bolagsverket. Från anmälningsskyldigheten undantas verksamhet som inte avses pågå mer än sex månader och inte bedrivs med i Sverige anställd personal. Anmälan bör, enligt utredningen vara enkel och Internet-baserad. Vidare föreslår utredaren att det införs krav på en kontaktperson med adress i Sverige om verksamheten pågår längre än åtta dagar och det finns i Sverige anställd personal. Även kontaktpersonen ska anmälas till Bolagsverket. Utredaren föreslår att det i filiallagen införs en ny 2 a § med detta innehåll.

Kravet på det utländska företagets namn i filialens firma

Utredaren föreslår att 5 § filiallagen om företagets utländska namn ändras så att sökanden i händelse av förväxlingsrisk med svensk firma ges möjlighet att justera namnet i samband med registreringen.

Registreringsförfarandets längd

Enligt utredaren bör handläggningstiden av ärenden i 18 a § filialförordningen för registrering av ärenden ska kortas från två månader till en månad.

Effektiva rättsmedel

Utredaren föreslår att alla beslut som fattas av Bolagsverket och som berör enskilda bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Regelförenkling och modernisering av regelverket

Utredaren lämnar följande förslag till regelförenkling. Bestämmelsen om verkställande direktör i 8 § filiallagen klargörs att den utländska filialen kan utse flera vice verkställande direktörer. Det föreslås vidare ett antal förenklingar i filialförordningens 4 och 5 §§ som innebär att viss uppgiftsskyldighet utmönstras ur lagstiftningen. Således ska det utländska företaget inte i samband med anmälan för registrering av filial behöva ange den kommun där filialkontoret ska vara beläget. Vidare ska inte längre uppgifter om namn och postadress för de personer som är behöriga att företräda bolaget avseende filialens verksamhet och omfattningen av denna behörighet anges. Inte heller ska det inte för aktiebolag behöva anges aktiekapital m.m. Krav på bl.a. bestyrkta kopior av årsredovisningar, protokoll från styrelsesammanträden samt bevis om

att man bedriver näringsverksamhet i hemlandet ska inte längre behöva Bilaga 1
ges in.

Inverkan på andra områden och följdändringar

Utredaren föreslår en följdändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige vilket innebär att det inte ska ställas krav på att den verkställande direktören ska vara bosatt i Sverige.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

dels att 1, 2, 5, 5a, 9, 15, 16, 18, 19, 27, 29 och 30 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 2 a §, 2 b § och 21 a § av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Denna lag gäller formerna för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare.

Denna lag gäller formerna för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare *och innehåller föreskrifter om anmälningskyldighet och utseende av kontaktpersoner i vissa fall.*

För verksamhet som omfattas av lagen gäller även andra föreskrifter om näringsverksamhet i Sverige.

Lagen gäller inte europeiska ekonomiska intressegrupperingar.

2 §

Utländska företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

Ett utländskt företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial), om det inte etablerar sig i Sverige genom dotterbolag eller agentur.

Första stycket gäller inte i fråga om näringsverksamhet som omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller motsvarande bestämmelser i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför *Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet* (EES) ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför EES ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

den här bedrivna verksamheten.

Regeringen får för viss typ av verksamhet meddela föreskrifter om undantag från kravet på filial eller föreståndare, om iakttagande av detta krav inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, medge undantag från kravet på filial eller föreståndare.

2 a §

Utländska företag och enskilda näringsidkare som bedriver näringsverksamhet i Sverige och inte omfattas av krav på filial eller föreståndare enligt 2 § ska göra anmälan till Bolagsverket om verksamheten på plats i Sverige

– avses pågå mer än 6 månader, eller

– bedrivs här i landet med anställd personal.

Om verksamheten förändras på ett sätt som har betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i första stycket ska anmälan ske till Bolagsverket.

Om verksamhet som avses i första stycket pågår under längre tid än 8 dagar och bedrivs med anställd personal ska företaget eller näringsidkaren utse en särskild kontaktperson.

Den särskilda kontaktpersonen ska vara behörig att ta emot delgivningar för företagets eller den enskilde näringsidkarens räkning och kunna visa var på arbetsplatsen sådana handlingar förvaras som visar att kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationerande av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster är uppfyllda.

2 b §

Regeringen får för viss typ av verksamhet meddela föreskrifter om undantag från krav på filial, föreståndare, anmälan eller kontaktperson, om iakttagande av kravet inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, medge undantag från krav på filial, föreståndare, anmälan eller kontaktperson.

5 §

Det utländska företags verksamhet genom filial i Sverige *skall* drivas under firma, som innehåller företags namn med tillägg av ordet filial och som tydligt anger företags nationalitet.

Firman *skall tydligt skilja sig från* andra bestående firmor som förut införts i aktiebolagsregistret eller filialregistret. Firma för utländskt bankföretags filial *skall* dessutom innehålla ordet bank. För registrering av filials firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

Det utländska företags verksamhet genom filial i Sverige *skall* drivas under firma, som innehåller företags namn med tillägg av ordet filial och som tydligt anger företags nationalitet.

Firman *ska inte kunna förväxlas* andra bestående firmor som förut införts i aktiebolagsregistret eller filialregistret. Firma för utländskt bankföretags filial *ska* dessutom innehålla ordet bank. För registrering av filials firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

5 a §

Filialens brev, fakturor och orderblanketter *skall* innehålla uppgift om det utländska företags rättsliga form och säte, det utländska register där företaget är registrerat, företags nummer i detta register samt filialens organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. och det svenska register där filialen är registrerad. Om filialen trätt i likvidation *skall* också detta anges.

Filialens brev, fakturor och orderblanketter *och webbplatser ska* innehålla uppgift om det utländska företags rättsliga form och säte, det utländska register där företaget är registrerat, företags nummer i detta register samt filialens *firma och* organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. och det svenska register där filialen är registrerad.

8 §

Filialen *skall* stå under ledning av en verkställande direktör. Dessutom *kan* vice verkställande direktör utses.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör gäller också vice verkställande direktör.

Filialen *ska* stå under ledning av en verkställande direktör. Dessutom *får en eller flera* vice verkställande direktör utses.

9 §

Verkställande direktören *skall* vara bosatt inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör.

Verkställande direktören *ska* vara bosatt inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer för särskilt fall tillåter annat. Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör.

Den som för ett utländskt bankföretags filial tecknar firman får inte vara försatt i konkurs, vara underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

15 §

Den som utsetts till verkställande direktör enligt 8 § *skall* göra anmälan om filialen till Bolagsverket (registreringsmyndigheten), som för ett filialregister för registreringar enligt denna lag. Filialer till utländska bankföretag registreras dock i bankregistret enligt 13 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. När det i denna lag hänvisas till filialregistret *skall* hänvisningen beträffande filialer till utländska bankföretag i stället avse bankregistret.

Den som utsetts till verkställande direktör enligt 8 § *ska* göra anmälan om filialen till Bolagsverket (registreringsmyndigheten), som för ett filialregister för registreringar enligt denna lag. Filialer till utländska bankföretag registreras dock i bankregistret enligt 13 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. När det i denna lag hänvisas till filialregistret *ska* hänvisningen beträffande filialer till utländska bankföretag i stället avse bankregistret.

Verkställande direktören *skall* också till registreringsmyndigheten snarast anmäla ändringar i de uppgifter som anmälts för registrering. Anmälan skall även göras, om det utländska företaget är föremål för ackord eller liknande förfarande.

Verkställande direktören *ska* också till registreringsmyndigheten snarast anmäla ändringar i de uppgifter som anmälts för registrering. Anmälan ska även göras, om det utländska företaget är föremål för ackord eller liknande förfarande.

Anmälan om ändring av huvudansvarig revisor i revisionsbolag samt ändrad postadress för revisor och särskild delgivningsmottagare får även göras av den som anmälan gäller.

Näringsverksamheten får påbörjas när anmälan enligt första stycket har skett. Lag (2004:310).

16 §

Om den som gjort anmälan för registrering inte har följt vad som föreskrivits om anmälan eller om det finns något annat hinder mot registrering på grund av denna lag eller något annan författning, *skall* den som gjort anmälan föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse.

Följs inte föreläggandet, *skall* anmälan avskrivas. Underrättelse om att detta kan ske *skall* tas in i föreläggandet.

Föreligger även efter det att yttrande har avgetts hinder mot registrering och har den som gjort anmälan haft tillfälle att yttra sig över hindret, *skall* registrering vägras, om det inte finns anledning att utfärda ett nytt föreläggande.

Om den som gjort anmälan för registrering inte har följt vad som föreskrivits om anmälan eller om det finns något annat hinder mot registrering på grund av denna lag eller något annan författning, *ska* den som gjort anmälan föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse.

Följs inte föreläggandet, *ska* anmälan avskrivas. Underrättelse om att detta kan ske *ska* tas in i föreläggandet.

Föreligger även efter det att yttrande har avgetts hinder mot registrering och har den som gjort anmälan haft tillfälle att yttra sig över hindret, *ska* registrering vägras, om det inte finns anledning att utfärda ett nytt föreläggande.

Om den som gjort anmälan enligt 2 a första stycket inte har följt vad som föreskrivs om anmälan och fråga uppstår om verksamhetens art eller varaktighet ska den som gjort anmälan föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse.

18 §

Filialen *skall* på anmälan avföras ur registret (avregistreras), om

1. det utländska företaget träder i likvidation eller försätts i konkurs eller om av annat skäl företagets eller filialens verksamhet *skall* upphöra enligt lagen i företagets hemland,

2. av annat skäl det utländska företagets eller filialens verksamhet *skall* upphöra enligt beslut av företaget,

3. filialen saknar behörig verkställande direktör eller i fall som anges i 10 § andra stycket till registret anmäld person med behörighet att ta emot delgivning och denna brist inte avhjälpas utan dröjsmål, eller

4. vid försök till utmätning av företagets tillgångar i Sverige för fordran, som grundar sig på filialens verksamhet, borgenären inte fått full betalning och fordringen inte heller därefter har betalats.

Filialen *ska* på anmälan avföras ur registret (avregistreras), om

1. det utländska företaget träder i likvidation eller försätts i konkurs, *blir föremål för beslut om insolvensförfarande enligt rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (insolvensförförordningen)* eller om av annat skäl företagets eller filialens verksamhet *ska* upphöra enligt lagen i företagets hemland,

2. av annat skäl det utländska företagets eller filialens verksamhet *ska* upphöra enligt beslut av företaget,

19 §

Om sådant förhållande som avses i 18 § 1 eller 2 inträder, *skall* verkställande direktören snarast anmäla detta till registreringsmyndigheten. Anmälan kan också göras av annan behörig ställföreträdare för det utländska företaget. Anmälan om likvidation *skall* innehålla uppgift om namn, personnummer och postadress för likvidator och om omfattningen av dennes behörighet.

I fall som avses i 18 § 3 kan anmälan göras av den vars rätt är beroende av att det finns någon med behörighet att företräda filialen och, i fall som avses i 18 § 4, av borgenären. Lag (1995:1558).

Om sådant förhållande som avses i 18 § 1 eller 2 inträder, *ska* verkställande direktören snarast anmäla detta till registreringsmyndigheten. Anmälan kan också göras av annan behörig ställföreträdare för det utländska företaget *eller av konkursförvaltaren*. Anmälan om likvidation *ska* innehålla uppgift om namn, personnummer och postadress för likvidator och om omfattningen av dennes behörighet.

21 a §

Om någon som är verkställande direktör eller i fråga om ett utländskt bankföretags filial, firmatecknare, har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller

fått näringsförbud, ska Bolagsverket stryka denne ur filialregistret eller bankregistret. Detsamma gäller om någon som är särskild delgivningsmottagare fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller om godkännandet eller auktorisationen för en revisor upphört att gälla.

Avregistrering ska ske omedelbart

1. vid beslut om konkurs,
2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud, eller
3. om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart.

I övrigt ska avregistrering ske när beslutet vunnit laga kraft.

27 §

Beslut som avses i 16 § andra eller tredje stycket, 18 eller 20 §, 21 § andra stycket eller 30 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut som avses i 2 § andra stycket, 2 b § andra stycket, 9 §, 10 § tredje stycket, 16 § andra eller tredje stycket, 18 eller 20 §, 21 § andra stycket eller 30 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag i andra fall får överklagas på det sätt och i den ordning som regeringen bestämmer.

29 §

Till böter döms

1. den som för ett utländskt företags räkning driver eller förestår näringsverksamhet i Sverige utan att verkställande direktör utsetts enligt 8 § första stycket och 9 §,
2. den som, när föreståndare krävs enligt 2 § andra stycket, driver eller förestår näringsverksamhet i Sverige utan att anmälan har skett eller fullmakt ingetts enligt 25 §.

3. den som när anmälan krävs enligt 2 a § första stycket driver eller förestår sådan verksamhet som avses där utan att anmälan skett till Bolagsverket. Bilaga 2

30 §

Registreringsmyndigheten får vid vite förelägga verkställande direktören för filial att fullgöra skyldighet att

1. göra anmälan enligt 15 § eller 19 § första stycket,
2. sända in handlingar enligt 13 § inom där föreskriven tid,
3. lämna uppgift enligt 5 a §.

Registreringsmyndigheten får vid vite förelägga den som gjort anmälan enligt 2 a § att avge yttrande enligt 16 a §.

Fråga om utdömande av viten prövas av registreringsmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den XX XX 2011.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Med filial avses i denna lag ett avdelningskontor med självständig förvaltning som en utländsk försäkringsgivare eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut etablerar i Sverige.

För verksamhet som drivs genom filial gäller, förutom bestämmelserna i denna lag, lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. *Den verkställande direktören för en filial skall dock vara bosatt i Sverige.*

För verksamhet som drivs genom filial gäller, förutom bestämmelserna i denna lag, lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Denna lag träder i kraft den XX XX 2011.

Förteckning över remissinstanser till betänkandet Utländsk näringsverksamhet i Sverige En översyn av lagstiftningen om utländska filialer i ett EU- perspektiv (SOU 2010:46)

Efter remiss har yttrande över betänkandet avgetts av Justitiekanslern, Svea hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Härnösand, Arbetsdomstolen, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Finansinspektionen, Revisorsnämnden, Bokföringsnämnden, Kommerskollegium, Arbetsmiljöverket, Tillväxtverket, Tullverket, Skatteverket, Konkurrensverket, Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten i Stockholm, Juridiska Fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska Institutionen vid Stockholms universitet, Juridiska Fakulteten vid Lunds universitet, Stockholms handelskammare, Sveriges advokatsamfund, Regelrådet, Näringslivets Regelnämnd, Sveriges redovisningskonsulters Förbund, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Tjänstemännens Centralorganisation, TCO, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Saco, Landsorganisationen i Sverige, LO, ILO-kommittén, Sveriges Byggindustrier, Försäkringsförbundet.

Västsvenska Industri och Handelskammaren, Rekonstruktör – & konkursförvaltarkollegiet, REKON, Far, Svensk Handel, Svenska Bankföreningen, Byggnads, Handelsanställdas förbund, Invest Sweden har getts tillfälle att yttra sig men avstått från detta.